

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományszámban a természet nem mutatja magát pazarlónak. Ennek előnye a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szelíd módon kényeskedhet, hogy ebben a tekintetben kevésbé fokoztasson. Ez szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratió-főle PILLULES ORIENTALES** használatából áll, mely pillulák a leghíresebb párisi orvosok által jókannak elismerve és tényleg, ama tulajdonságai által hirtelen, hogy a női kebelt fejleszti és újra helyrehozza, a szöveteket erősíti, a vállak esonadódorodását elhárítja és a kebeli domainak egyáltalában diszkreditettségét kiküszöböli. Hatása abban áll, hogy a táplálékban plasztikai anyagokká való alakulását elősegíti, mely utóbbiak a mellőjén megállapodnak. Az egy-

J. RATIE, Pharmaciën, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországi részére: Budapest, **Török József** gyógyszer. Király-u. 12.

Szépség! Az összes szépségüzereket fölfülmolja a

Sirène-Crème. 9533

Ártalmatlan szer szeplő, májfolt, bőrhámlás, pörzsés, pattanás, bőrrákák, az arczörvörösítés, rovarok csípése és általában a bőr minden fajtájában bántalmat ellen; a ráncokat elsimítja. Tégely 3 korona. Hozzá a Sirène-Poudre fehér, róza és crème színben 3 korona és a Sirène-Crème-szappan 1 drb 1 korona 20 fillér, egy doboz a 3 drb 3 korona.

Főraktár Budapestben: **Török József** gyógyszer. Király-utca 12 és

Luett Sándor illatszerésznél, IV., Váci-utca 9.

Egészség!

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részv.-társ.

Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 9576

Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetét könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlák). A 10%-os betétkamat-adó az intézet fizeti. Leszámlított váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra. VÁLTOZLETE megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett a váltóüzletek keretében tartozó fizetéseket. Üzleti órák: délelőtt 1/2-1/2-ig, délután 3-1/2-ig. Magyar kir. osztályosjegyek főeljárású helye IV., Ferenczy-ter 2. szám. Kézi zalogüzletei: IV., Károly-körút 18. IV., Ferenczy-ter és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZEKÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V. ker., Ferencz József-ter 8. sz.

Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísz tárgyak.

Üzlethelyiségünk nem a Lánchíddal szemben, hanem az Akadémia mellett a Béla-utca sarkán létezik. 9621

WACHTL ÉS TÁRSA

fényképezési cikkek raktára 9663

BUDAPEST, IV., Eszki-út 6 (Klotild foh. palota).

Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

LOHR MÁRIA szelött **KRONFUSZ** 9613

csipke, vegyszeti tisztító- és műtestő-intézet megnagyobbított örömlői szőnyegporló és szőrmeáró megóvó-intézet. — Megbízások átvételnek:

VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főközpontokban: IX., Calvin-ter 9. V., Harmineczad-utca 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. Telefon 57-08. VIII., József-körút 2. szám. Telefon 57-08.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utca 38. Telefon 91-48.

Gyárt nagyban előállításra következő új cikkeket

A legújabb családi dobozokat és díszborítékokat (levélpapírokat és borítékokat), névjegykártyákat, gyúzlapokat, gyászlevélpapírt, fémserjegyket. Saját gyárműny fémcsarkokkal ellátott rajztűbűbűket, szekrénycsipke és torapapírokat, továbbá papírtányérokat, plaketsőveket és különféle összehajtható dobozokat.

Állandó kiállítás a fenti cikkekből a városi iparcarnokban megtekinthető. 9307

Brüner Testvérek 9674

BUDAPEST, Koronaherczeg-u. 3. sz.

Légszeszluster, villamosluster, petróleumlámpák dús választéka.

Ujdonság: legjobb szerkezettű szeszégő.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

5 koronáért küldök 4 1/2 kgr., 50 darab, a sajtolásnál megsérült, finom, enyhe 9582

pipereszappant róza, méz, ibolya, rezeda, jázmin stb. illatú darabokból szépen összeválogatva.

KANN IGNÁCZ Bécs, II. Lilienbrunn. 17.

+ Soványság +

Szép testtel rendelkezők a mi keleti szőnyeggyárukban, 1902. évi párisi szőnyegkiállítására 5-8 méter alatti 30 tonnyi gyászpadlást készítenek. Orvosi rend. szerint. Szőnyeggyárunkban. Nem szőnések, csak mosószőnyegek. A szőnyeggyárunk 2 kor. 50 fill. Postautóval vagy utánvétel. Használati utasítás. Gyrien. Intézet 9680

D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 66. Főraktár Magyarországi részére: Török József, gyógyszer. Király-u. 12.

KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ-SZER. 9528

Farbenaufbereitung vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE

húsából készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készítmény a legkiválóbb erősítő-szer

nyerge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegségekben, beteggyasoknak, angol körben szenvedő gyermekeknek, időseknek, nemkülönben

Vas-Somatose

alakjában a sápkórosoknak lesz ajánlata az orvosok által Vas-Somatose nem egyéb 3% vasvas-összetételű vasat, a melyen alakban a vas az emberi testben, van jelen, tartalmazó Somatose. Somatose rendkívül egyszerű az étvágyat. Raktárban van az összes gyógyszerárakban és gyógyszertárakban és gyógyszertárakban

Seffer Antal

Képes árjegyzék kívánatra

Budapest, Károly-utca. bolt az 12 (Kárponti vároháza épület).

9566

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat, aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az

Első Kecskeméti Conservgyár Kecskeméten. 9640

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

KWIZDA féle **Korneuburgi marha táppor**

Kwizda féle **Korneuburgi marha táppor**

Etréni szerlovak, szarvasmarhák és juhok részére. 50 év óta a legjobb istállóban használatban van étvágy — hiány s rossz emésztésnél, a tej javítására és a tehének tejlöképességének fokozására, csontörésknél. — 1/2 doboz ára 1 koronát 40 fillér, 1/4 doboz 70 fillér. Csak a fenti végjegyzettel valódi. Kapható minden gyógyszerárakban és gyógyszerárakban. Főraktár: Kwizda Ferencz János, cs. és kir. oszt.-magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító, kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszer-tára, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26. 9648

Rozsnyay Máttyás chininczukorkája iztelen chininből.

Legjobb szer láz, váltó-láz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Láz ellen! Nem keserű!

Többszörösen kitüntetve, 1899-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fűmvei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Törvényesen valódi, ha minden egyes piros csomagolópapíron Utánszaktól 200 Rozsnyay Máttyás névalírása olvasható. óvakodjunk

Főraktár: Budapestben **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszer-tárakban, valamint minden gyógyszerárakban. 9626

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Máttyás** gyógyszer-tárakban, Arad, Szabadság-ter.

40. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, OKTÓBER 5.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával együtt) egész évre 24 korona, félévre 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5 * Külföldi előfizetésekre a postai megkötözött vitellőj is csatolandó.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ.

BUDAPESTEN vajmi kevés a művészi becsesel biró, monumentális épület, s a mi van is, a legutóbbi évtizedek alkotása. Ez épületek közt legnagyobb szerű az immár készen álló új országháza, mely 270 méter hosszú homlokzatával s 96 méter magas pompás kupolájával fővárosunk legkiválóbb díszének egyike. Az október hó 8-ikán összeülő országgyűlés itt fogja már tanácskozásait megkezdeni. Az eztervés multunk emlékére emelt hatalmas alkotást a következőkben ismertetjük.

Az 1880. évi 58-ik törvényozikk elrendelvé az országgyűlés mindkét házát befogadó, állandó országház építését, az akkori miniszterelnök Tisza Kálmán országos bizottságot szervezett, mely kidolgozta az épület tervezési programját s ennek alapján pályázatot hirdetett. E pályázaton az első díjat Steindl Imre építőművész, műegyetemi tanár tervei nyertek, melyek alapján aztán a végleges tervek is elkészítette.

Az építkezés intézésére a törvény végrehajtásával megbízott miniszterelnök tanácsadó közegül építőtanácsot szervezett. Az építőtanács elnöke a miniszterelnök, végrehajtó közeg pedig a végrehajtó-bizottság, a melynek elnökévé a egyszersmind az építőtanács alelnökévé gróf Tisza Lajost neveztek ki. Tisza Lajos 1898. évi január hó 26-án meghalt, helyébe Tarkovich József miniszterelnökségi államtitkár nevezett ki, a ki végrehajtó-bizottsági elnöki tisztjét az épület befejezéséig viselte.

Az állandó országház építését 1885. évi október hó 12-én kezdték meg, ekkor történt meg az első kapavágás. Az óriási épület egész kiterjedésében egyetlen, összefüggő beton alapra van fektetve, melynek közepes vastagsága két méter. A beton alap területe három és fél kataszteri holdnak felel meg.

Az alapvetés költségei 2.400.000 koronára rúgtak. Az utcai összes homlokzatok, valamint

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ A DUNA FELŐL Erdélyi fényképe után.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ A NÁDOR-UTCA FELŐL.

Erdélyi fényképe után.

az erősebb szerkezeti részek is, mint pillérek, boltívek, boltbordák stb., faragott kőből készültek. A kőfaragó munka költségeinek összege 6.500,000 korona.

Azon czélnak szem előtt tartásával, hogy az épület Magyarország ezredéves fennállásának ünneplése idejére külsőleg egészen, belül pedig az ünnepély céljaira szolgáló részeiben elkészüljön, óriási munkát kellett végeztetni, minek folytán 1894. május 5-ikén már megterhették a hagyományos «bokrétáünnepet» egy évvel rá, 1895. május 16-án a már végleg befödött kupola boltozatának zárókövét is elhelyezték, 1895. december havában pedig az épület összes külső homlokzatai megszabadultak az állványoktól.

Az építési munkák terjedelméről fogalmat adhat, ha megemlítjük, hogy összesen 40 millió téglára volt szükség, a fölhasznált vasneműek összes sulya pedig 28,368 méterámsz.

Steindl Imre tervezetében ama gondolatot óhajtott kifejezni, hogy alkotmányos életünknek legfontosabb tényezői — a törvényhozás két háza — már az épület külsején is kifejezésre jussanak, úgy azonban, hogy a törvényhozás egysége mégis félreismerhetetlen alakot nyerjen.

A törvényhozás két háza: a főrendiház az épület északi, a képviselőház pedig annak déli részéből 4—4 saroktoronnyal emelkedik ki, míg a törvényhozás egységének kifejezője az épület középből kimagasló kupola.

Az épület hossza, a két szárny végén alkalmazott fődött kocsimégállókkal együtt, 265 méter, legnagyobb szélessége pedig a főbejáró előtti nagy szabad lépcsőzet nélkül 123 méter.

Az országház által elfoglalt terület 17,800 □ méter, melyből az udvarok 2500 □ métert foglalnak el.

Az épület főbejáróját a kényelmesebb hozzáférhetőség céljából a városfelőli homlokzat középső részére helyezték, a hol a hármaz kapu, valamint a főrizalit jobb- és baloldalán elhelyezett fedett kocsimégállókból vezető kapu is a tágas előcsarnokba vezetnek.

Innen a főemeletbe a diszlepcső közvetítésével a felső előcsarnokba jutunk, a melyből jobbra és balra a főrendi-, illetőleg képviselőházi ruhatárba van a közvetlen bejáró, szemközt pedig a kupola alatti, magas oldalvilágítású díszcsarnok fogadja az érkezőt.

A diszlepcsőházból a kupolacsarnokba lépőtől jobbra a főrendiház, balra pedig a képviselőház társalgó csarnokai és üléstermei és az azokat körülvevő folyosók vannak. E tágas folyosók oldalfalait műmárvány borítja, míg mennyezetét színezett keresztboltozatok alkotják. Szemközt a mindkét házhoz egyaránt tartozó közös helyiségek, úgy mint: éttermek, társalgó- és olvasótermek nyertek elhelyezést. E helyiségeknek a Dunára néző nyílása előtt tágas loggia vonult végig.

Közvetlen az üléstermek mellett az elnökök és háznyakok író-, fogadó- és hivatalhelyiségei

vannak beosztva, míg a miniszterek szobái és termei, a melyekhez külön lépcsők vezetnek, a főkapuzat felett levő delegáció-terem körül csoportosulnak.

A két másodrangú kapu az épület északi és déli homlokzatainak középből nyílik s az első a főrendiházhoz, az utóbbi a képviselőházhoz és az azokhoz tartozó részint a földszinten, részint a fölemeleten és az első emeleten elhelyezett irodákhoz és az elnöki és az elnöki házak tanácskozó, illetőleg osztálytermeihez vezetnek. Ugyanítt a lépcsők szomszédságában vannak a liftek is.

Az épület fölemeletének középső részét a könyvtár és levéltár foglalja el. Megjegyzendő, hogy a könyvtár két emeleten áthaladva, a földszinten levő helyiséggel együtt egy egészet képez. A fölemeletnek többi részzeit olvasótermek, a gyorsírók és hirlaptudósítók helyiségei, a posta- és táviróhivatalok foglalják el.

A főrendiház üléstermében 300, a képviselőház üléstermében pedig 438 ülőhely van és ezenkívül 10—10 miniszteri szék és az elnöki, előadói és négy jegyzői ülőhelyen kívül a gyorsírók számára 5—5 ülőhelyről történt gondoskodás.

A képviselőház üléstermének karzatain 400, a főrendékén pedig 414 ülőhelyet osztottak be. Az alaprajzilag teljesen azonos s egymástól csak építészeti kiképzésükben eltérő, sokszögű két ülésterem mindegyikének hossza 25 és fél méter, szélessége 23 és fél méter, magassága 17 méter, alapterülete 520 négyzetméter.

Az üléstermek nappali világítására magas oldalvilágítás tervezetett. Mindegyik ülésteremnek ugyanis 12 a karzatok fölé helyezett óriási ablaka van. Esetleges éjjeli ilyesféle alkalmára a képviselőház ülésterme mennyezetére elhelyezett 137 darab izzólámpával ellátott csillár, a két karzat párkányára pedig 373 darab hasonló izzólámpával ellátott koszorú — a főrendiházban e koszorúkon kívül még a mennyezetben levő hét darab, összesen 335 izzólámpával ellátott csillár szolgáltatja a szükséges világosságot.

A pinczesor végül a fűtő- és szellőztetőberendezésekhez szükséges helyiségeket, a rak-tárákat, a cselédség, tűzoltók és rendőrök tan-yait, a kapusok és szolgák lakásait, továbbá a buffethez tartozó konyhahelyiségeket foglalja magában.

Az épület összes helyiségeit gőzzel fűtik. E célból az épület tőszomszédságában gép-és kazánház épült, hol az országház fűtése és szellőztetése részére szükséges kazánok és gépek nyertek elhelyezést.

Az épület külsején 90, belsejében pedig 162 darab szoborhely van, valamennyi kivétel nélkül gazdag baldachinokkal koronázva, a melyek a külső szobrok fölött kőből, a belsők fölött pedig bronzból valók.

A szobrok megválasztásánál az volt a vezéreszme, hogy e szobrokban a magyar nemzet története — a honfoglalástól napjainkig — hü

kifejezést nyerjen. Az épület északi kocsimégállójának földszinti magasságában Árpád szobra, két allegorikus alak között a honfoglalást, a déli kocsimégállónál ugyanazon magasságban pedig Szent István király szobra és a mellette álló két allegorikus alak a honalapítást jelképezi. Árpád szobra fölött az északi oldalon, két helyen a hét vezér szobra áll. A dunai homlokzaton a vezérek és királyok szobrai Árpádtól V. Ferdinándig időszaki sorrendben állanak. A város felőli rizalitban Erdély fejedelmei, kiváló nádorok, hadvezérek és államférfiak foglalnak helyet. A város felőli kapuzat nyitott csarnoka fölé végül Nagy Lajos és Mátyás király szobrát helyezték el.

A főbejáró fölött levő oromzatban az állam nagy czímerét, alatta a Szent István koronájához tartozó országok külön czímerait, a város felőli egyéb homlokzatok főpárkányá alatt a törvényhatóságok czímerait alkalmazták, valamennyit kőből faragva.

A tíz kisebb-nagyobb udvar iszapolt és sajtot téglával burkolt összes homlokzatait gazdag majolikadisz fűdi. Az oszlopfejeket virágai hazánk flórájából valók, kevés stilizálással feldolgozva. Ugyanez az eszme, tudniillik a természet nyújtotta szép formák fölhasználása nyilvánul a számtalan változatban készült, a szőlő, tengeri, napraforgó, dohány, tölgy, fenyő, komló, tulipán, paprika stb. leveleivel, virágai- val és gyümölcseivel díszített képszekék részleteiben is.

Az összes tetőszerkezetek vasból készültek s palával és vörösrézbadóggal fűdvők s mindenütt tűzmentes födémek vannak alkalmazva.

A város felőli főbejáróhoz nagy szabad lépcső vezet, két oldalán egy-egy ülő oroszlánal, melyeket Markup Béla szobrászművész mintázott. A 21 lépcsőfokon fölhaladva, a háromnyílást s kovacsolt vasból készült rácos kapuval ellátott előcsarnokon át jut a belépő a nagy, gazdagon festett és aranyozott fővestibulumba. Ide torkol jobbról és balról a fődött kocsimégállótól vezető földszinti hat méter széles folyosó is. Innen 77 lépcsőfok közvetítésével, a fölemeletre, a kupolacsarnok előtt levő felső vestibulumba jutunk.

Míg a kupolacsarnokban a szobrászatnak és díszfestésnek jutott előkelő hely, addig a lépcsőházban a képzőművészet említett ágai mellett a monumentális falfestésnek is jutott szerep. A mennyezet három mezőjét a törvényhozást allegorizáló, Lotz Károly által «al tempera» modorban festett képei díszítik. A lépcsőházból tágas csarnok vezet a kupola alatti térbe. Itt a szemet kápráztató pompa ismétlődik s a színes ablakokon beszűrődő napfény a színehatások legváltozatosabbját idézi elő. A kupola 19 pil-lérén, bronzból való baldachinok alatt szobrászművészeink által mintázott szoborcsoportok állnak a honfoglaló Árpád, királyaink és erdélyi fejedelmek legkiválóbbjai, két-két apród között, koruknak és jellemüknek megfelelően ábrázolva.

Több művész működött közre az új országház figurális festményeinek megalkotásában.

A képviselőházhoz és főrendiházhoz tartozó társalgó-termek mennyezetére Vajda Zsigmond «al tempera» modorban festményeket festett, a melyeknek tárgyát a mondavilágból és a történetből merítette. A képviselőház társalgójának mennyezetképe — annak a kupolacsarnok felé eső táján — mondánk ama részét ábrázolja, a midőn a két testvér, *Humor* és *Mogor* ülőözöbe veszik a szarvast. A képnek a csarnok másik bejárója felőli részén *Emese álma* van megörökítve, mellette *Attila serege*, a mint az égen Ázsiába visszátér. A főrendiház társalgójának mennyezetére festett kép szélső részén *Mátyás királyt* népe körében igazságot szolgáltatva látjuk. A festmény középső része két részből áll, az egyik részében *Asztrik apátot látjuk, a mint István fejedelemnek a szent koronát nyújtja át*, a másik része a *kereszténység diadalát* jelenti. A festménynek harmadik része is két jelenetből áll. Az egyikben az van allegorizálva, a midőn *Könyves Kálmán* korának szellemét messze túlszárnyaló bölcseséggel emeli fel tiltó szavát a boszorkányok megégetése ellen. Az étterem mennyezetére *Krenner* festőművész a «Születés», «Aratás» és «Bőség», a terem oldalalsíkára *Kriesch* Aladár a «Vadászat» és «Halászat», a terem hosszfalára pedig *Spányi Béla* jónévé festő-

művészeink festett kedves tájképeket, a melyek *Trencsén, Klissa, Visegrád, Araváralja* és *Vajdahunyad* várát ábrázolják.

A delegátusok termének oldalfalára Dudits a kiegyezés betetőzését képező 1867-iki koronázás egyik kiváló és az ország védelmét jelképező momentumát, a *karvágás jelenetét* festette. A főrendiházban az elnöki emelvényről jobbra és balra lévő falsíkokon *Jantyk Mátyás* a «*Moriámur*» és «*Aramybullá*» című, a képviselőház üléstermének ugyanazon helyén pedig *Vajda Zsigmond*nak az *1848-iki országgyűlést* és az *1867-iki koronázást* ábrázoló kepeit látjuk. A minisztertanács-terem mennyezetére *Lotz Károly* az «*Erdély*» és «*Bölcsesség*» című képeket festette.

Az építkezés összes költségei 36.600,000 koronára rúgnak, ebből a festményekre és szoborművekre 700,000 korona esik.

Azzal az óhajttással zárom ismertetésemet, vajha az újabb ezer évben boldogabb időknek lenne tanúja e hatalmas palota s hogy vezessék az új országházban hozandó törvények szeretett hazánkat eddig el nem ért felvirágozásra.

Csányi Károly.

AZ AKÁCZLIGET.

Szőlők felett akáczliget vár,
Mindennap meglátogatom.
Magányos hely. Ott senki sem jár,
Csendesesen leng a fuvalom.

Halk susogás fogad ott mindig,
Az akácok beszédek,
Vérző szívem békére intik:
Begyógyulnak még a sebek.

Túrjem el a méltatlanságot,
A mely néha rám nehezül,
Talállok még itt-ott virágot,
Csak nézzek egy kissé körül.

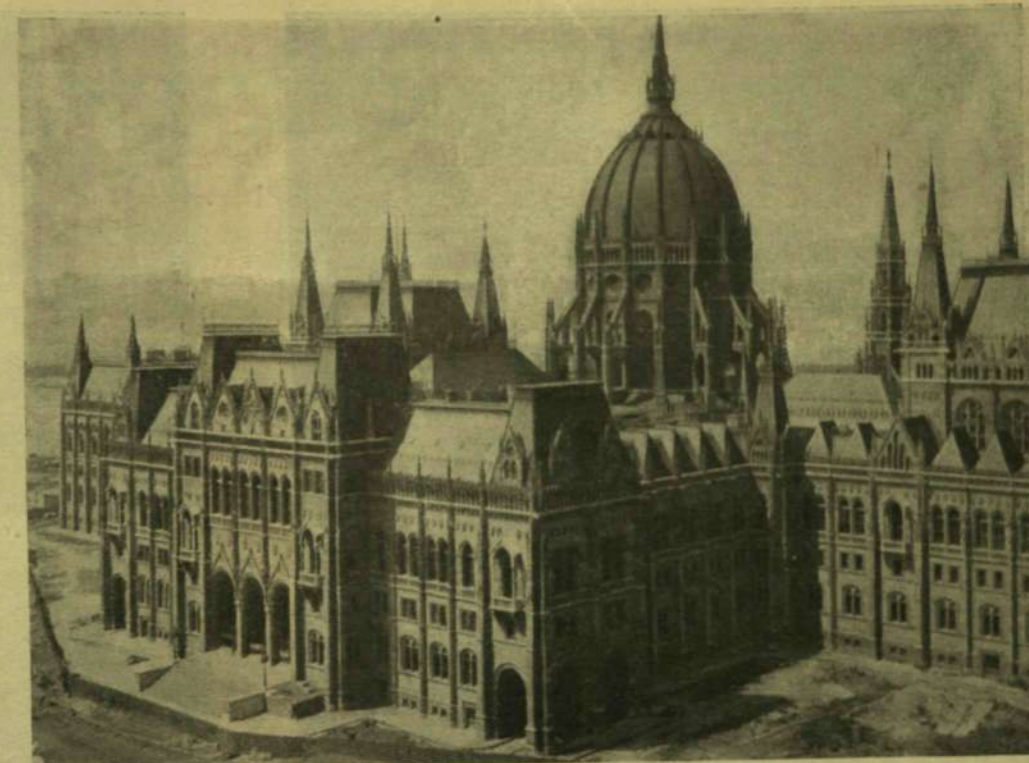
Ki visszatér a természethez,
Nem esalódik az meg soha,
Alakosság, bűn nem fér ehhez,
Tiszta, igaz a mosolya.

Férfiasság, jellem és hűség
Elismerést itt még talál,
Nem esalódik az egyszerűség
Hirdetője minden fűszál.

A magányos akáczligettel
Lelkem soká eltársalog,
Nagyravágás itt nem keres fel,
Új harcokra nem gondolok.

A virággal beérem szépen,
Melyet kínál hallgatagon,
Jutalomkép elég az nekem —
Feldiszi a kalapom.

Dalmady Győző.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ NÁDOR-UTCAI HOMLOKZATA A FŐBEJÁRATTAL.

MÉRETLEN HÚS TÓTHÉKNÁL.

Közönséges falusi eset. (Vége.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

A mire elkezdett óbegatni az asszony, hogy most már a Riska is tönkre megy.

— Nem kell sajnálni, sógorasszony, vigasztalta Maron. Nincs az állatnak lelke. Különösen a tehén utálatos, minden erkölcs nélkül való. Nincs annak annyi emlékező tehetsége sem, mint a verébnek. Ha a borja felnő, nem ösmeri meg többé, elfelejti. A mi pedig az erkölcsöt illeti, összehasonlítható a saját fiával is.

De azért az asszony mégis sajnálta a Riskát s bebefordult megnézni.

— Nem eszik az egy falatot se. Kináltam lóherével, répvál, mindennel.

— Talán szomjas — vélte Nagy Gáspárné, ki egy üres cseréptálal lebzselte ott — mert én is vagyok úgy néha, hogy egy kis italkára jobban vágyom, mint a falásra.

— De kegyelmed nem téhen, Panna néni — vágott közbe Csősz Gyurka.

— Hallgass! Mit tudod te azt, nyápicz, hogy én mi vagyok?

Ezalatt Maron sógor kifogyhatatlan volt az

állatok pocsékolásában. Micsoda ravaszok, csal-fák. A szamar sokszor teszi magát, hogy beteg, ha nem akar dolgozni. A macska is színeli az alvást, hogy a gazdaasszonyt kijátszsa, a ki a tepsiben sístergő peccenyére vágyik. S ezek még a művelt háziállatok, ezek a java. Ezek dolgoznak, vagy valami más hasznot tesznek. De hát még a többi! Milyen könnyen élnek, minden foglalkozás nélkül! És hogy élnek! Ösmert például a kigyókat, mikor Mexikóban járt Miksa császár ő felségével, a kik valami parányi fénylő kövecskét vettek a szájukba, a mit «kigyókőnek» neveznek a benszülöttek. Nem nagyobb, mint egy lencseszem. A kigyó aztán, a kinek ilyen kőve volt, ha megehezett, letette a füre maga mellé és lesbe állt. A kő épen úgy világított, mint egy bogárfajna a nőténye. A szállodgáló hímek messziről megpillantották a fénylő bogárisasszonyt s leereszkedtek hozzá a magasból, mire a kigyó kiugrott a lesből és ham, bekapta, mint a kutya a legyet. S még az egyik át se ment a torkán, már jött a másik szerelmes bogárlény. . . Szóval csalással él, de jól él egy ilyen kigyó. Mindentűt magával hordja élet-tárát a pernahajder . . .

Gazduramék mindent elkövettek a Riska föléntetésére — mert nagy volt az ijedelem, hogy Galandné (egy boszorkány hírében álló istentelen asszony), ha már megrontotta a borjút, bizonyosan az anyját se kímélte. Megfűstölték tömjénnel, de az se használt, foghagymát szagoltattak vele, de csak a fejét kaposta.

Akkor aztán fogta a kötelet Tóth Ferencz és kivezette a vályúhoz. Hátha igaza van Nagyné-nak, hogy csak szomjas.

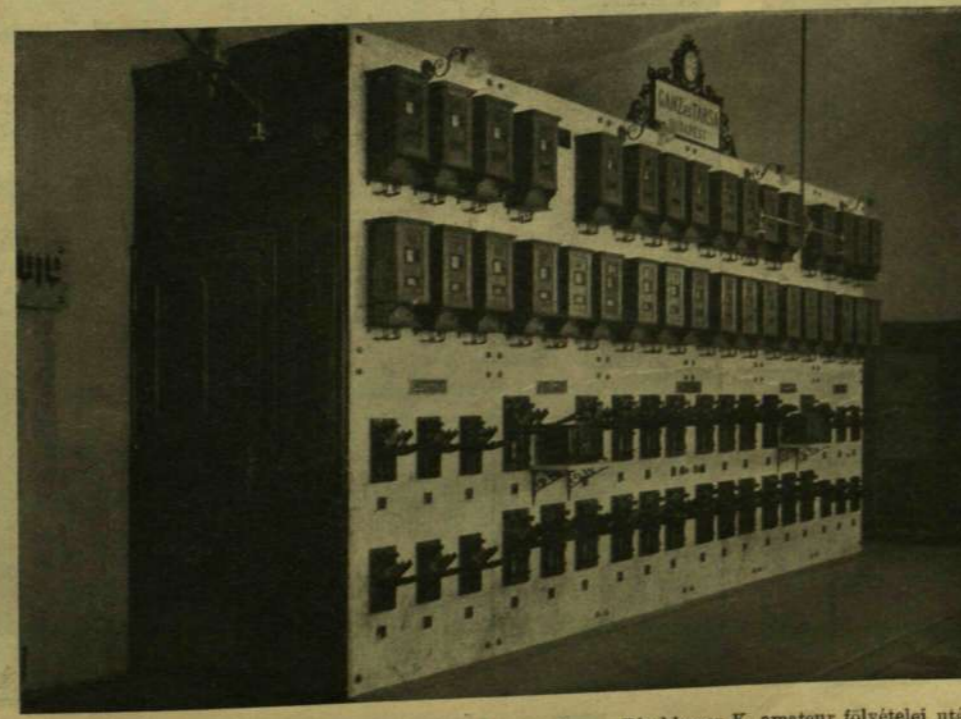
Lomha volt a Riska egyébkor is, de most még kelletlenebbül rakosgatta a lábait. Imitt-amott húzgálni kellett a kötelet, sőt meg is ütni a lapozkát.

— Ne te ne, fartó, gyere hát. Ne hagyj el magadat. Igyál egyet, öregem.

A Riska megállt az udvaron, a fele úton a kúthoz és az orrezipái sajtáságosan kezdtek mozogni. Mintha a levegőben szimatolna valamit. Fejét fölemelte, füleit hegyezni kezdte és a szőre felborzolódott.

Egyszerre megfordult balra a ház felé és megpillantotta a levágott főt az eszterhaj alatt. A boczikája véres fejt, a tarka lámpással a homlokán. Jaj, mi lesz most?

Egy óriási bődület hangzott fel, fájdalmas, szívet tépő, falakat megreszkettető.

Birchbauer K. amateur felvételei után.

ELEKTROMOS KAPCSOLÓ TÁBLA AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ PINCEZÉJÉN.

A DÍSZ-LÉPCSŐHÁZ.

A Riska kitépte a kötelet s bögve, szilaj örülettel megszegett fejfel száguldott a kamra felé, a hol Maron sógor véres munkáját végezte.

A komondor, a melyik máskor meg szokta ugatni, meghunyászkodva sompolyodott el előle s kíváncsian nézett utána; a ludak, tyúkok félénken rebbentek szét, szinte tiszteletteljesen, mintha éreznék, hogy nem a tehén ez most, kit máskor föl se vesznek, hanem a fájdalmas anya, a ki a szülőttje véres teteméhez rohan.

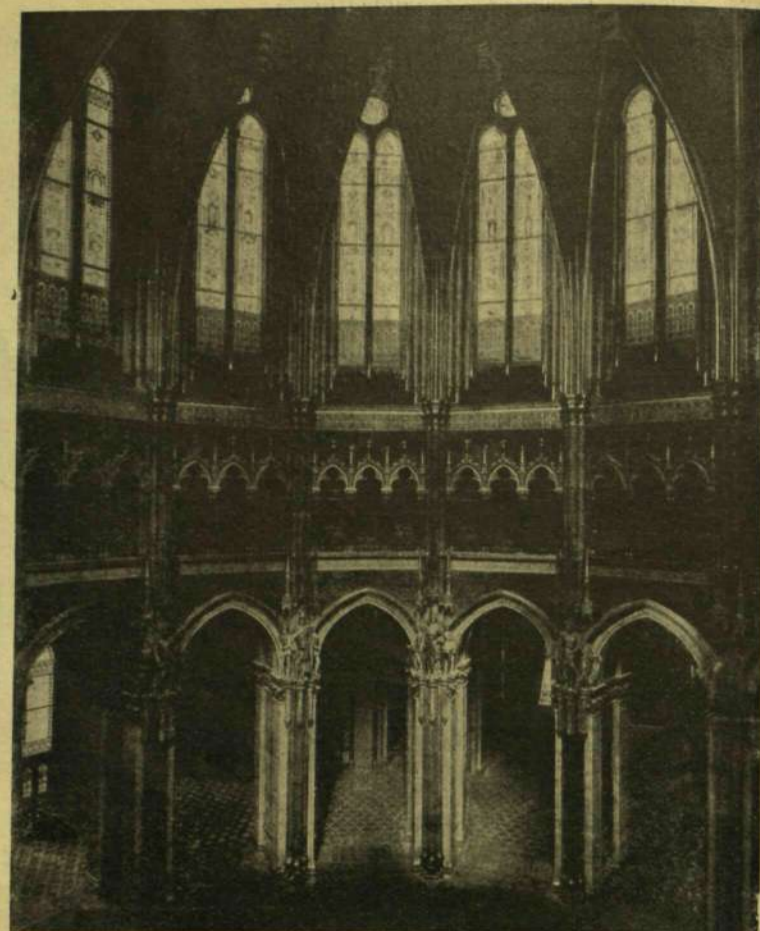
A Maron sógor kezéből kiesett a kés. Az össze-

csoportosult embereknek a lélezete is elállt. Az anya jön. Utat az anyának!

Szétugrottak onnan. A Riska pedig odaérkezett, két térdre megrögyött a fejnél és még egy bögés tört ki ziháló, hörgő melléből, aztán a szájába vette a véres főt és a nyelvvel nyalta vagy csókolta. Miközben nyöszörgő, fájdalmas félhangokat hallatott.

Borzasztó látvány volt ez. Az asszonyok behunyták szemeiket és elfutottak.

A tehén pedig csak tartotta a magzata holt fejét a szájában és nézte elboruló szemeivel fél-

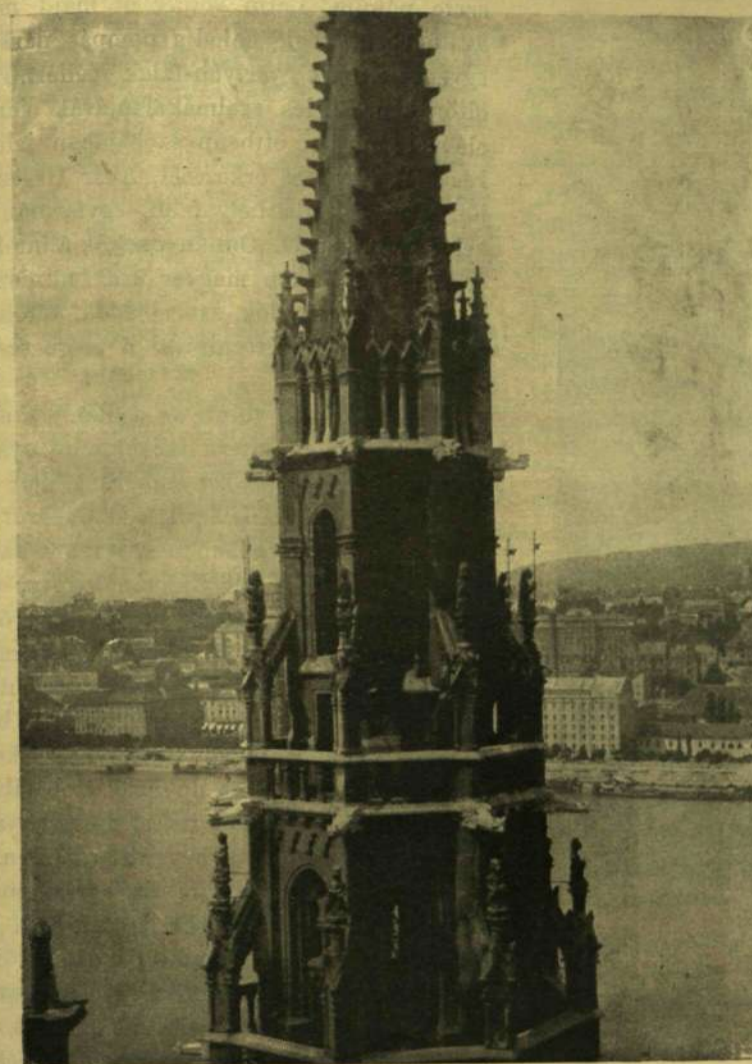
A KUPOLA-CSARNOK.

térdre roskadva a kamrában felbonczolt tetemét; lassú reszketegség fogta el minden porcikáját külön-külön.

— Csukja be kend az ajtót, csukja be kend — kiáltozák Maronra a gyöngébb szívűek — hogy ne lássa szegényke!

Az egykori huszár be is tette az ajtót, de maga is bent maradt:

— Emberek, emberek! — vágta ki végre a rezet az öreg Szűcs Mihály előre lépve. — Ha van bennetek keresztényi könyörület, vegyüek el a szegény anya szájából erőszakkal a véres főt,

A DUNA FELŐLI EGYIK KÖTORONY.

mert ezt már nem lehet tovább nézni, itt adja ki a párját kinjában. Ide, ide mellém, fogjátok meg a szárját, nyakát, én majd elvégzem a többit.

Úgy kellett a borjú fejét kiszakítani a szájából s kötélén vonszolva vezetni el onnan az istállóba, a jászolhoz, szomorú magányába.

... Sokszor beszéltek a faluban kigyerek koromban ezt a megrázó tragédiát a parasztok, a

maguk együgyű szavaival, együgyű érzésekből fakadókkal.

Maron bátya váltig boszankodott a sok dib-dáb beszéden, és körömszakadtig erősködött:

— Ostobaság! Van is az állatnak lelke.

Én pedig azt gondoltam magamban: ha a vén huszár azt mondja, hogy nincs az állatok-

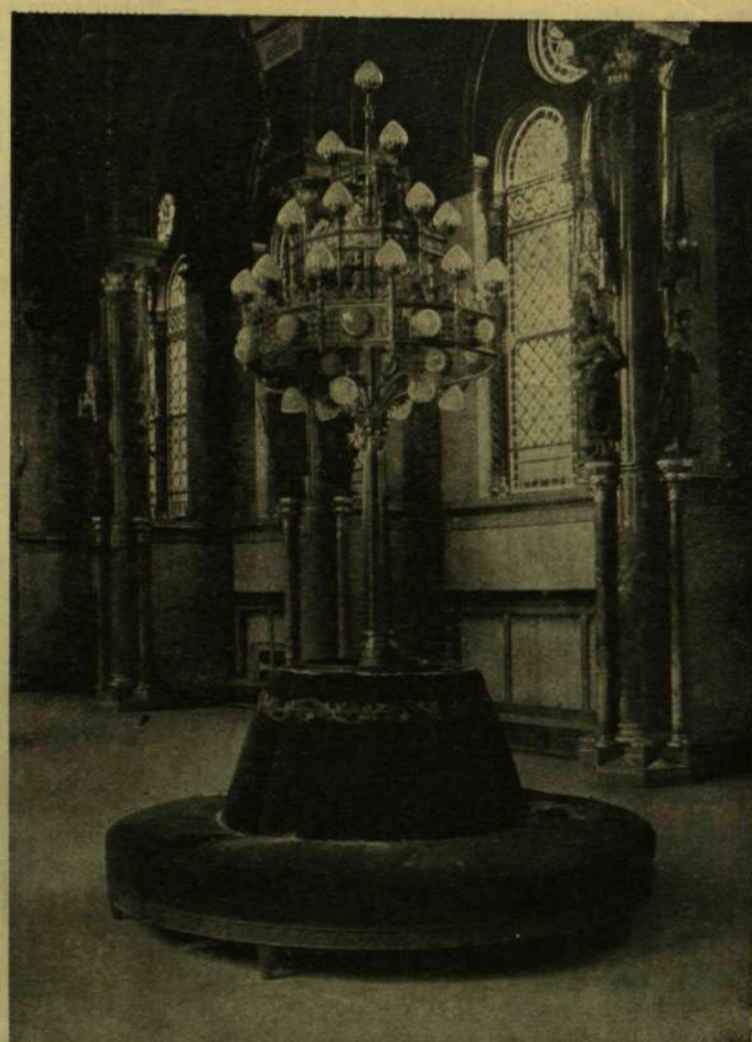
A DUNA FELŐLI HOMLOKZAT RÉSZLETE AZ EGYIK KÖTORONYNYAL.

nak lelke, hogyan van az, hogy lelki bánatjuk mégis van?

Valami nagy bizonyosságban egyébiránt aligha lehetett Maron sógor a maga állításával, mert este, ha a tehéncorda jött, mindig befutott a házba és a legelőn is messze elkerülte, ha arra volt útja, a tehéncordát, szóval soha se meri többé a Riska szeme elé kerülni.

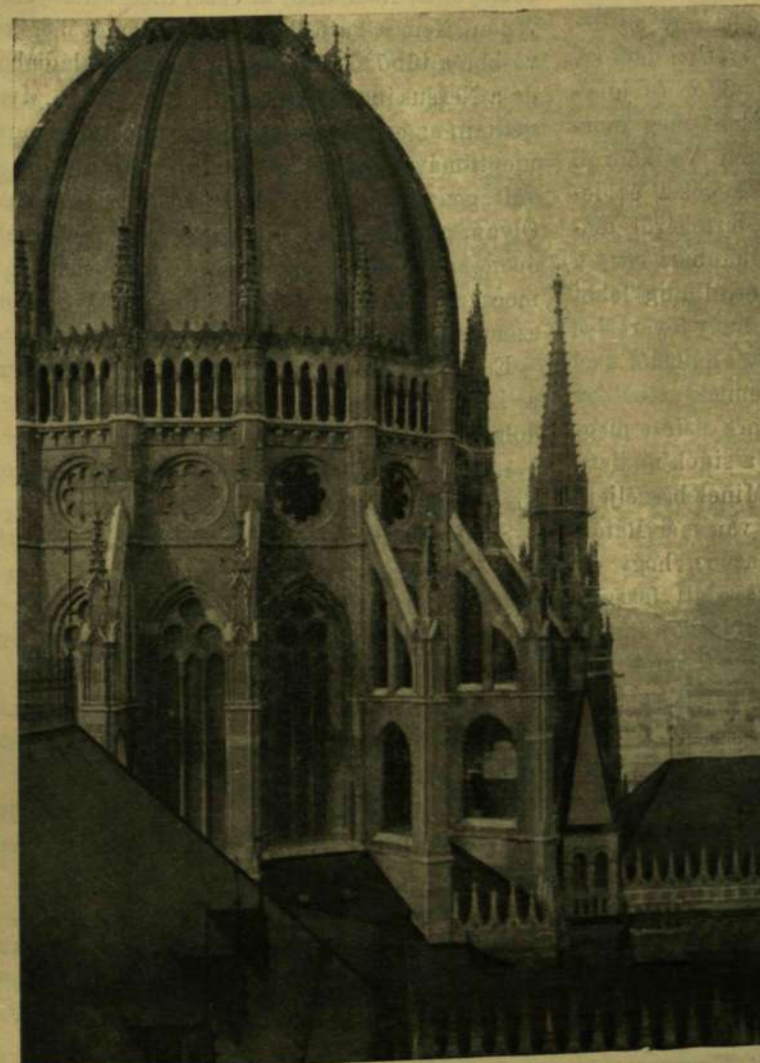

A FŐRENDHÁZ FOLYOSÓJA A DUNAI OLDALON.

RÉSZLET A FŐRENDHÁZ NAGY TÁRSALGÓJÁBÓL.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer K. amateur felvételei után.

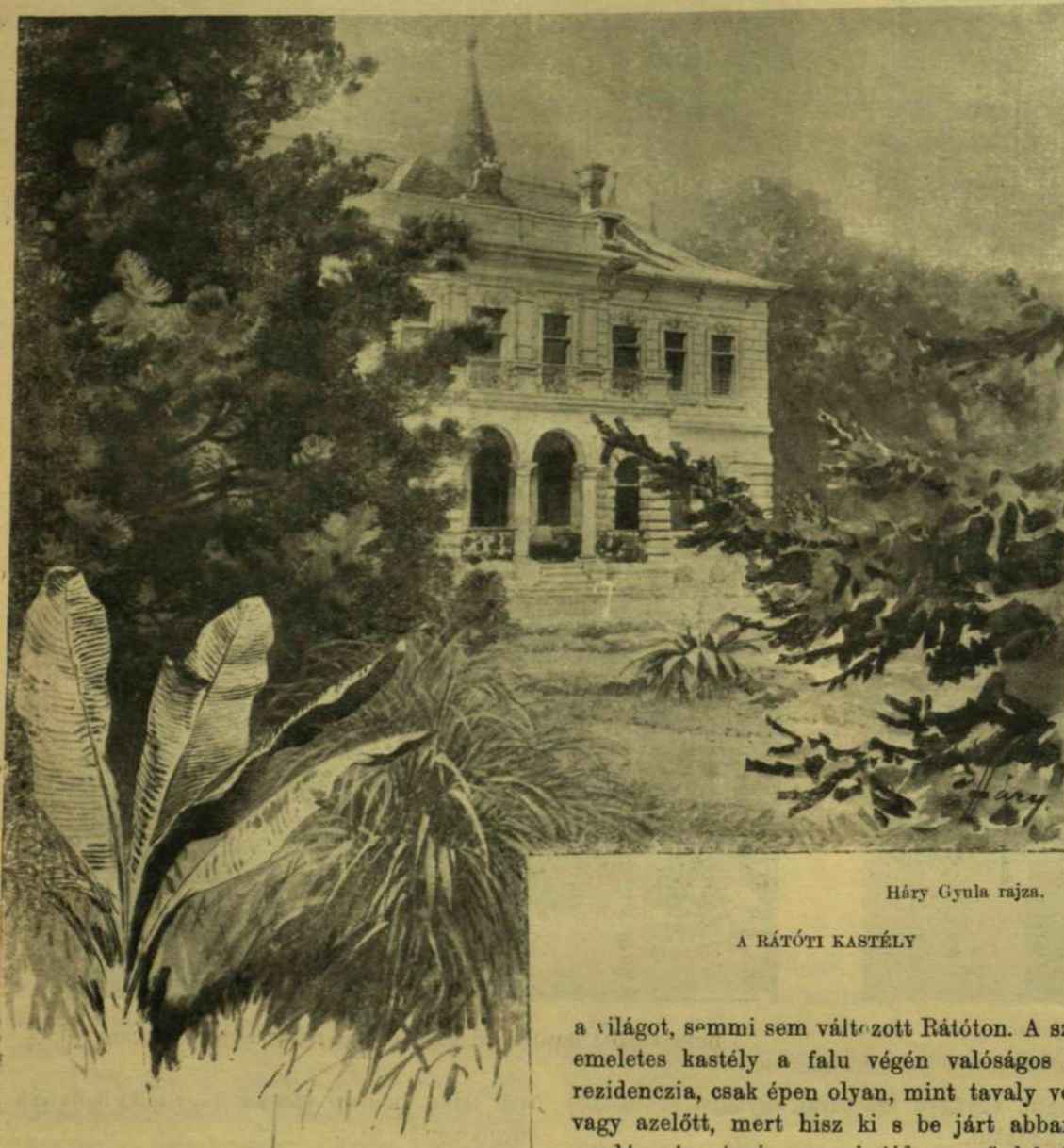

A KUPOLA.

AZ EGYIK UDVAR.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL. — Birchbauer K. amateur felvételei után.

Háry Gyula rajza.

A RÁTÓTI KASTÉLY

RÁTÓT.

A községeket hajdan egy-egy csata tette híressé: Drégelyt, Párkányt, Romhányt s a többi mindet; nem volt módjukban egyébként emlegetni névre szert tenni — de nem is igen voltak még akkor streber községek.

A községek strébersége is Ausztriából kezdődött, hol egy vesztett csatát két község reklamált: Sadova és Königrázt. A két verekedő fél maga is válogatott aztán a községekben: sadovai csatát mondott a porosz, königráziit az osztrák, míg végre úgy dönt el a vita, hogy a kit megverték, az emlékezhetik rá jobban, hogy hol verték meg — s lett belőle véglegesen königrázi csata.

A modern korban könnyebben megy a községek elhíresülése: néha egy savanyú vagy keserű vízforrás is elegendő, vagy valami különös alkatrészt az ottani földben, mint a vanyarci méz vagy igmándi só, sőt az is megteszi, ha valami híres ember lakik ott. Így volt emlegetett Geszt Tisza miatt, Dános Wekerle miatt s így lett híressé Rátót is Széll Kálmán miatt. Sőt híresebb lett mindezeknél nemcsak azért, mert itt pihengetett övei közt egykor Deák Ferencz, s mert innen kormányozta Széll Kálmán már több nyáron át Magyarországot, hanem mert alkalmasint itt is egy csata dönt el az idej nyáron a közös gazdasági kérdések dolgában, mely kihatásaiban jelentékenyebb azoknál, melyeket a hadi történelem följegyezett.

Rátót tehát e nyáron volt in floribus. A lapok „legújabb”-jaiban, a sürgönyök és entfílet-kövért betűiben nap-nap után kimaradhatatlan. A kis liliputi Rátót szinte Bécsesél és Ischille látszott fölvenni a keztyűt az érdekességben. Persze erről mindenki tudott, csak maga Rátót nem. Az a harminckét házacska és lakói. Mert hát azokból a kis falusi ablakokból nézve

a világot, semmi sem változott Rátóton. A szép emeletes kastély a falu végén valóságos kis rezidenczia, csak épen olyan, mint tavaly volt, vagy azelőtt, mert hisz ki s be járt abban a vendég régente is; a mi újdonszerű lehet a rátótiaknak, az egy szép szöske kis fiú (Széll Kálmán unokája), a ki ott játszat, szaladgál a parkban, vagy kicsiny csacsi-fogatán hajt ki a kastélyból, csengő kacajával megtörve csöndjét a kis falunak, melyet hallgatag fenyező erdők szegélyeznek.

Rátótot különben nem kell fölfedezni. Rá-illik, a mit Olaszországra mondott egy szellemes barátunk: «Nincs annak egyetlen fája se, mely alatt ne ült volna már piktor és journalista.» Hiszen több leírás jelent meg mostanában Rátótról, mint a római Vatikánról. A «Vasárnapi Ujság» is közölt képeket és leírást a miniszterelnök e kedves birtokáról, melyet jobban szeret, mint akár a héraházi vagy a zalai jószágát. Újat tehát Rátótról alig lehet többé írni. Ösmeretes a kastély, mely fővárosias csinoságával meglepi a vonaton elhaladót s az Andrássy-út kis palotáit hozza emlékezetbe egy percze. A bújó növényzetű park szinte megbűvöli a nézőt, a mint elsuban a sinek mellett, mint egy álom. Ejh, bohóság! Minek beszéljem én el mindezeket? Hiszen meg van már Rátótról írva minden, még talán az is, hogy az éjszaki szélesség hányadik foka alatt fekszik. A park egyes részleteit képek örökítik a lapokban. A földszinti szobákat, melyek a vendégeknek vannak szánva (az intimus szobák az emeleten sorakoznak), hű fölvelekek ábrázolják. Minden tárgy kivethető a szemnek. A dolgozó asztalon ott áll a Deák mellszobra, az elfogadó tereben a falon a Bernrieder Jánosné bájos arcképe mosolyog. Hiszen olyan világos mindez. Mikor a dolgozó szobájában van, akkor az a szobor inspirálja; mikor a szalonban van, akkor ez a kép uralkodik fölötté, — azaz hogy most már ezt a képet felváltotta a miniatúr hasonmása. Az a kis zsarnok, a ki a csacsiokon hajt. Az egyetlen, a ki előtt Magyarország hatalmas miniszterelnökének nincs kellő tekintélye.

A mit a rajzoló ön kihagy, azt a toll művésze pótolja. Látni véljük őt majd minden attitűdében. Végig halad a pompás parkon az egyenesre nyírt gyertyán-falak mellett, reggeli öltönyben, széles szalmakalapjával. Vendégei elé siet; miután ottbenn szobájában jelezte a készülék a vonat érkezését. Akár Grác felől jön, akár Szombathely felől, egyformán érdekelve van a gazda. Onnan osztrák államférfiak érkehetnek, innen magyar urak, miniszterek, főispánok, képviselők, szakelődők, kérelmezők száz meg száz változataival a megbeszélendő kérdéseknek.

Ha Ausztriában volna ez a Rátót s akkora osztrák vezető államférfi székelt ott nyaranta (ha ugyan volna akkora emberük), már azóta hotelek sora emelkedett volna köröskörül, mint egykor Fridrichsruhében a Bismarck kastélya táján. Csak hogy Széll Kálmán magyar úr s a ki a vonatról lelép Rátóton, az mind az ő vendége. Neki nem teher ez, sőt mulatság minden megérkező vonat, mint a halásznak mikor a hálót kihúzza, — hogy hány hal van benne. Lehangoló volna, ha egy látogató se érkezne.

Majd látni véljük őt dolgozó szobájában, a mint titkárával a postát intézi. Levelek, sürgönyök s egy halom akta hever az asztalon. Sisi-phusi munka, mert mire az egyik postával végeztek, akkora megérkezik a másik. De a miniszterelnök nem fáradt. Csodálatos idegei vannak, vagy jobban mondva egyáltalában nincsenek idegei. Játssza végzi a sok munkát, ellenkezőleg, mint az úgynevezett «munka stréberei» (mert ez a genre kezd kifejlődni), a kik fújva, zihálva, verejtéktől gyöngyöző homlokukat törölve elfúlt hangon dokumentálják, hogy ők mennyit dolgoznak. Széll Kálmán, mint egy ó-kori Vulkan, nem érzi a kezében lévő kalapács súlyát s nem affektálja, mint a megöregbülve faragott szobrok a modern paloták kapuinál, mintha ők tartanák vállukon az egész épületet. Pedig e Herkulesek csak dísz. Széll Kálmán épen megfordítva, azt szereti mutatni, hogy ő nem cipzel terhet. Nem siet és nem csodálkozik, mint Richelieu, ki ezzel dicsekedett élete végén. Nem a Pató Pálók fájából való, még kevésbé a tűnődő Hamlet kiterjedt családjából, de a Nessus ing sincsen rajta. Egyformán, nyugodtan, az egészséges ember normális temperamentumával foglalkozik az ügyekkel. Egy se túlságos nagy neki és egy se túlságos kicsi. Olyan, mintha maga a természet volna, mely épen annyi gondnal és biztossággal szárítja a mocsarakat és vadvizeket, a mennyivel egyetlen szemben egy esőpp könnyet.

Elődei a klubban nem győzték figyelmeztetni a képviselőket, a kik ott hozakodtak elő a dolgokkal: — Csak röviden, röviden kérlek, mert nagyon sok a dolgom. Széll olyan türelmes megadással hallgatja meg őket, mintha roppantül érdekelné épen a fölvetett eset s mintha úgy se lenne semmi más teendője. Valaki egy napon mentegetőzve kezdé: — Csak igen rövid leszek, kegyelmes uram, nagyjában adom elé, mert nem akarlak farszítani. — Oh, csak beszélj tetszésed szerint, — bátorítja a miniszterelnök. — Engem semmi sem farszít. — De az időd, kegyelmes uram, az időd... — Az én időm? — jegyzi meg finom szatirikus mosolylyal, a várakozók csoportjára mutatva. — Minek nekem az idő? Ha te nem konferálsz, valaki azért mindig konferál velem. Csakis ily ós filozófiával, a fizikai egyenlőségnek ilyen teljes átengedésével lehet jól kormányozni.

... De hová tévelyedtem? Hiszen ez már nem a rátóti tusculum leírásához tartozik — s azonfelül is milyen konfuziót csináltam; átragadva Széll Kálmánt Rátótról a dorottya-utcai klubba, mint az Ezer-egy éjszaka kóbor szellemei és selyma dzsinjei csinálják a maguk hőseivel. Oh jaj, a klub! Nincs ott ilyenkor semmi szép (mert a délszaki pokróczot fölcsedték), semmi poétikus (mert a délszaki növényeket elhurczolták) és semmi fényes, mert Pildner otthon nyaral és az utolsó fényes dolog ott (följegyezheti a história) az ő fejbűbja volt. A kik pedig itt szorultak az «Uhu» jelvényében; azok is bizonyosan azon merengnek, a nagy világba tekintve a balkon üveg-falán át: vajjon mi történik most Rátóton?

... Hát vissza innen Rátóra! — Ott hagytuk el Széll Kálmánt, a mint a postát dolgozza fel, dönt, intézkedik, sürgönyöket küld, a megirandó levelek tartalmát mondja meg, melyeket még átnéz leragasztás előtt s személyesen szűr be egyet-mást a sorok közé, egy találó mondatot vagy egy magyarázó jelzést, a mi meleggé teszi, néhol színessé is a rideg hivatalos hangot. Ebben a munkában hagytuk, de már aligha találjuk az aktáknál. Csoda lenne, ha azóta egy kis lázas berregés föl nem zavarja, s ha nem uralték: «a telefonhoz kéri a kegyelmes urat».

Azonfelül be kell tekinteni a szalonba is, vagy a verandára a vendégekhez, kik ezalatt a kegyelmes asszony társaságában már szinte el is felejtették, hogy miért jöttek.

Egyetlen thema látszik itt őket érdekelni — a melyik épen tapétán van. Olyanok, mint a kulcsesomó, egyformán csörögnek együtt, de voltaképen mindenik más-más főkhöz tartozik. S valami ügye-baja is mindeniknek van, mert különben nem került volna ide a «lakatoshoz». A miniszterelnök a hosszas munkától szinte fölfrissülve toppan kezéjük s karon kap egyet-egyet egy-két fordulóra a parkban, a smaragd-zöld fenyő-gruppok közt, miközben előkerül az idejövétel oka.

A kaleidoskop változatosságával vetődnek fel a tárgyak a politikai élet tarkaságából. A miniszterelnök roppant memóriájával, nagy egybekapcsoló erejével és deduktív tehetségével sokszor siet megelőzni a látogatót: «Eltaláljam-e, mi végett jöttél?» Általában szinte megfoghatatlan, hogy mennyire tájékozva van némelykor intim személyi ügyekről is. Azért mondjuk megfoghatatlannak, mert a Széll észjárásának periferiájában alig látszanak szerepelni a személyekhez tapadó kicsiségek. Többi jelentékeny államférfiaink mind érdeklődtek a szereplő egyének magánviszonyai iránt is. Szilágyi szeretett sokat beszélni, de kérdőzködni is szeretett. Maga Deák Ferencz olyanokat is tudott, hogy mennyit vesztett tegnap a kaszinóban Keglevich Béla, vagy hogy a debreczeni polgármesterné ringatás közben kiejtette a pályágyereket a bölcsőből. Az öreg Tisza kevés zavár ember volt, de kontempláló természet, a mit egyszer hallott, jól megjegyezte. Szapáry egy belső kamarát tartott maga körül, boszorkányüstben főtt a politika és a kamarában megfordult minden pletyka. De Széll soha se kérdez, mindig ő beszél, nem tart maga körül kegyenczeket. A léha trics-tracs elől hidegen tér ki, nem építi a maga kiválóságát a többiek törpességére, minélfogva nem találja benne élvezetét, ha másokat kicsinyitene.

Széll a tömegek megfigyelője, de nem az egyes embereké, elméje az általános képet rögzíti meg, de a részletet bagatelle-nek látszik tartani. Azért megfoghatatlan, mennyire jól van

informálva személyi dolgokban. A látogató ámul-bámúl, honnan tudhatja mindezeket. Gyorsan határoz. Aztán a másik látogató jön sorra, mondjuk valami komplikált ügygel Széll egy-két mondattal szétbontja egyszerűvé. Amott intézkedni kellett, emebben csak direktívát adni. S így megy ez olyan könnyedséggel, hogy szinte felkiáltani szeretne az ember V. Ferdinánddal: «A kormányzás játék». Hanem az izzó nap ezalatt jár az égen Rátót felett, s az óramutató is egyre csúszik odább-odább a szalonban. Mindegy, azért még telik idő az ebédre való csemetésig. A vendéget még sem érezheti el a nélkül, hogy meg ne mutassa neki a teheneit, lovait. Még ha nagy sár van is, legalább megkísérinti.

— Hoztál-e más cipőt is?

— Hoztam, kegyelmes uram.

— No akkor gyere utánam!

A park útjai kavicsosak, tiszták, és eső után is járhatók, de a kastélynak a Rábára néző oldalán, a hol hajdanta a Széll-kuria állt, a hol a gazdasági udvar kezdődik, ott bizony eső után néha akkora sár támad, hogy rétest lehetne belőle nyújtani. A miniszterelnök még arra is figyelmezteti a látogatóját:

— Hát másik nadrágod van-e?

Csak miután így kivallatja a bőrdíjbe tartalma felől, vezeti el a sár daczára is, egyik legkedvesebb helyére, a hosszú istálló-épületbe, mely méltán nevezhető a tehének paradicsomának. A régi népmesék elevenednek itt fel, de persze átvive az állatokra. A régi népmesékben az erős Jankó kilencz évig szopik. Itt két éves üszöket látni, a mint nagy dézsákából szörpölgetik a frissen fejt tejet. Valóságos dözsölést visznek benne végbe. Mintha a Gulliver nagyító szemüvegét tenné fel a látogató, meglepi a látvány. Olyan tehén- és bika-példányok kerdőznek a jászolnál, hogy a mammoth jut az ember székébe.

Széll Kálmán nevén ismeri valamennyit. Meg-megveregeti egyiknek-másiknak a lapoczkáját (az állat szeliden bámúl rá a nagy szemével, mint ismerőse) s kikérdegeti a gulyástól, nincsen-e valami baj, mit evett ez vagy amaz, mennyi tejet adott, meg volt-e már ma vakarva? Aztán belekezd egyiknek-másiknak az élettörténetébe. És folytatná, folytatná ki tudja meddig, ha hirtelen ott nem teremne a huszár, lihegve:

— A telefonhoz kéri a kegyelmes urat.

Novus.

Háry Gyula rajza.

RÉSZLET A RÁTÓTI KASTÉLYBÓL

MAGYAR REMEKÍRÓK.

Minden irodalmi fejlődés egyik alapfeltétele az, hogy az irodalom és a közönség közt szoros, benső kapcsolat legyen. Az író csak akkor fejtetheti ki teljesen erejét, ha tudja, hogy számíthat a közönség rokonszenves érdeklődésére, hogy szava nem hangzik el nyomtalanul, hanem megtalálja az útát az olvasók lelkebe s eszméket ébreszthet agyukban. Gazdag és életerős irodalom e nélkül nem képzelhető.

Nagy hiánya volt mindig s hiánya részben ma is nemzeti művelődésünkben, hogy a viszony íróink és közönségük közt nem volt olyan benső, mint kellett volna. Mindig hangzott a panasz s ma sem hallgatott még el, hogy a közönség közbönsően nézi az írók törekvéseit s a kik iránt egy időre felkelt is érdeklődése, csakhamar elfelejti őket. S ez a panasz nem is egészen alaptalan: csakugyan nem ismerjük íróinkat eléggé, úgy, a hogy őket ismerünk kellene. Még legnagyobb költőink ismerete sem oly általános és főképp nem olyan mély, mint a hogy azt más nemzeteknél látjuk. Nem egy remek-írónk van, a kinek emlékezete meglehetősen elhalványult, legfeljebb iskolai reminiscenciákban él a műveltek lelkében is. Pedig bátran elmondhatjuk, hogy irodalmunk miatt nem kell szégyenkeznünk nálunknál szerencsésőbb nemzetek előtt sem, annyi benne a kincs, hogy teljes értékesítésével nem csekély mértékben fel lehetne frissíteni szellemi életünket. A közömbösség, a hiányos ismeret miatt azonban e kincs nagy része gyümölcsözetlen marad. Ebből magyarázható művelődésünk nem egy félszegsége.

Ez állapotnak azonban nem csupán a közönség az oka, a melyben ha megvolt is a jóakarát remekíróink megismerése, nem mindig volt módja hozzá. Legtöbb költőnk és írónk művei vagy nem voltak összegyűjtve és kiadva, vagy pedig oly drágák voltak kiadásuk, hogy e miatt a mi szegényes viszonyaink között általános, minden körben való elterjedésük lehetetlen volt. Ezt a bajt szünteti meg s ezzel köznevelődésünk helyes irányban való fejlődésének tett jelentékeny szolgálatot a *Franklin-Társulat*, mikor megkezdte *Magyar Remekírók* című vállalatát, melynek célja épen irodalmunk legjavának lehetőleg széles körben való elterjesztése. Annak idején, megindulásakor behatóan foglalkoztunk e vállalat nagy irodalmi jelentőségével s most, mikor immár — mint lapunk legutóbbi számában jeleztük — a második öt kötetes sorozat is megjelent, feljuttunk azok az érzések, melyekkel az elsőt fogadtuk.

Ez a második sorozat magában véve is rendkívül értékes, mert sok olyan mű van benne közölve, melyeket alig, vagy csak kevésbé ismert a mai nagyközönség. *Kossuth* Lajos szónoki és írói műveinek nagyrészt eddigelé csak úgy lehetett megismerni, ha azokat egyenkint felkutatuk a könyvtárakból, régi hírlapokból. Ezen a nagy hiányon most segített a *Magyar Remekírók* vállalata, a mikor olyan kötetet gyűjtött össze *Kossuth* munkáiból, melyet a kiáttanulmányoz, tisztá, világos és hű képet nyer a nagy ember alakjáról.

Vörösmarty eposzainak, melyeket hasonlóképp megtalálunk a sorozatban, szintén kezdett már halványodni az emléke s majdnem paragon hevert az a hazafias, költői és nyelvi gazdagság, a mely bennük fel van halmozva. A most megjelent kötet mintegy magában is önálló és egységes, mert megvannak benne a költő összes nagyobb epikai művei, vagyis munkásságának nemzeti szempontból legfontosabb része, a melylyel költői hírnevét megalapította.

Arany János művei, melyekből ezuttal a kisebb költemények második kötetét kapjuk, élénken élnek még lelkünkben, de bármily sűrűn veszszük is kezünkbe, mindig új meg új gyönyör forrásává válnak. Ha ezt a mostani kötetet átlapozzuk, annyi szép emlékünket elevenedik meg, annyira eltölti lelkünket a «Toldi» költőjének nagysága, hogy teljes mértékben érezzük, mennyire nem lehet Aranyt eléggé ismerni és eleget olvasni.

Az összes költői műfajok közül legnehezebben fejlődött ki, merész és nagyszerű kezdet után, a drámánk. Ebben a fejlődésben Katona és Kisfaludy Károly óta a legnagyobb fontosságú név a *Szigligeti* Ede neve, a melyhez a magyar népszínmű megalapításának s a magyar drá-

Birchbauer K. amateur fólvétele után.

OROSZLÁN-SZOBROK A FŐBEJÁRÓ ELŐTT.

Divald Károly fényképe után.

OSZLOPOS CSARNOK A DUNA FELŐLI OLDALON.

mai műsor megteremtésének dicsősége fűződik. A maguk idejében nagyszerű szindarabjai közt nem egy van, a mely ma sem avúlt még el s ha a színpadon azóta beállott nagy izlésbeli változás miatt hatásuk nem oly erős már, mint egykor, olvasva ma is megérezzük bennük a nagy drámaírói tehetség alkotásait.

Az Arany utáni kor lyráját mutatja be egyik legnagyobb és legmélyebb tehetségében, *Reviczky* Gyulában, a most megjelent sorozat ötödik kötete. *Reviczky* kétségkívül új hangot vitt modern lyránkba: a XIX. század második felének költészetében Európa-szerte elterjedt pesszimizmus hangját, melyet művészi formában tudott megszólaltatni. Költeményei kötetéből igazi költőt ismerünk meg, egyikét az új nemzedék legfinomabb szellemeinek.

Az ilyen gyűjteményes kiadásokban nagyon fontos szerep jut azoknak, a kik az illető költők és írók műveit megválogatják s bevezetéssel

látják el. Hogy a vállalat erre is a kellő gondot fordította, kiténik abból, hogy *Kossuth* Lajos munkáit fia, *Kossuth* Ferencz válogatta ki. *Vörösmarty* műveit életírója, a magyar irodalomtörténetírás mestere *Gyulai* Pál rendezte sajtó alá, *Aranyt* a róla eddig megjelent legbehatóbb könyv szerzője, *Riedl* Frigyes. *Szigligeti* és *Reviczky* kötetekének élén életrajzi bevezetéseket is kap az olvasó, az első a magyar drámairodalom és színház történetének avatott bűvára, *Bayer* József írta, a másikat *Koroda* Pál, *Reviczky* gyermekkori barátja.

Most már tíz kötet van a közönség kezén a nagy elterjedtségre jutott vállalatból, melynek még fokozódó elterjedéséről biztosságot nyújt szép külseje mellett is igen olcsó ára (minden kötet négy korona, az összes 55 kötet ára 220 korona) — s a kiadó társulatnak az az előzékenysége, a melylyel a megszerzést csekély havi három koronás részletfizetéssel teszi könnyűvé.

EGYVELEG.

* Régi hagyomány folytán a clevelandi herceg *Raby* kastélyában lévő nagy kandallót századok óta szakadatlanul fűtik. A család két külön e czélra fogadott jól fizetett embert tart, kiknek egyéb dolguk nincs, mint arra ügyelni, hogy a kandallóban a tűz ki ne aludjék.

* A legolcsóbb levélposta ez idő szerint a japáni, mely egy fillér tizedrészéért egy közönséges levelet az ország bármely részébe elvisz.

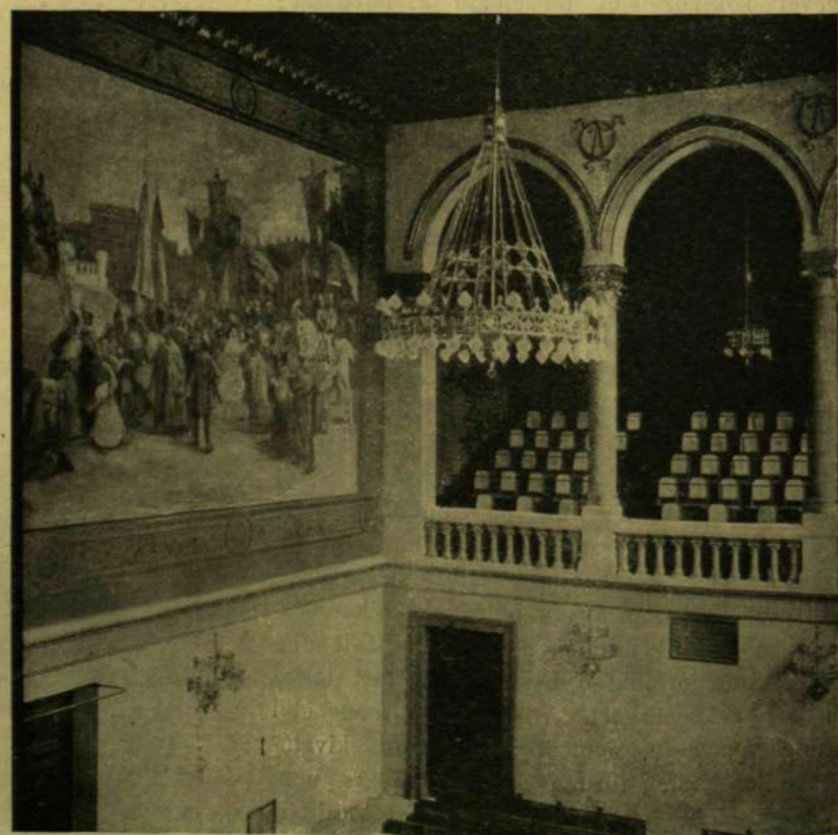
* A gyöngyvirágban egy híres botanikus veszedelmes mérget fedezett fel, a mennyiben nem csak a virágban, hanem annak szálaiban is kéksavat talált. Egy tengeri malacz felébe töltött főtt gyöngyvirág leve az állatot rövid idő alatt a mérgezés összes tünetet közt megölte.

* Olcsó bor. Algírban az utolsó tíz év alatt annyi jó bor termelt, hogy literjét egy filléren is mérik. Az első szőlőtökeket ez előtt hatvan évvel a francziák vitték az országba. Feltűnő, hogy az algíri szőlőtelepeken a phylloxera soha sem mutatkozott.

Birchbauer K. amateur fólvételei után.

A BÖLCSÉSÉG. — Léta Károly festménye a ministertanácsi t. emb.

RÉSZLET A DELEGÁCIÓ ÜLÉSTERMÉBŐL.

KÉPEK AZ ÚJ ORSZÁGHÁZBÓL.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYATERVELI.

II. közlemény.

A Szózat halhatatlan költőjének Budapesten emelendő szobrára készült tervéről lapunk mult heti számában megkezdett ismertetést a következőkben egészítjük ki:

A nagyterem bejáratának baloldalán *Tóth* István pályaterve látható. A szobor mintához két színes rajz is van mellékelve. A Gizella-tér távlati képei ezek és azt mutatják, milyen hatást keltene a terv, ha kivitelre kerülne a kiszemelt téren. *Tóth* István a szobor talpzatának magaslatára karosszékre helyezte *Vörösmarty* alakját. A költő lábai alatt, lépcsőzetes emelvényen, a talpzat elő részén ott ül a magyar nemzet alvó műzsája lanttal a kezében. Előtte az ifjú *Vörösmarty* áll, megérintve a múza lantját, felbuzdulva álomból. Ezzel óhajítja a művész kifejezni azt a nagyjelentőségű szerepet, melyet *Vörösmarty* töltött be a magyar költészet történetében. A múza mellett magyar ember ül és lelkesülve tekint fel a költőre. A szobor talpzat hátsó falán, reliefben, *Vörösmarty* «Vén cigány»-ának alakját. Jobb oldalt reliefben az a hatás van feltüntetve, melyet a Szózat a magyar nemzetre gyakorolt. Baloldalt «Szép Ilonka» egy jelenete szintén domborműben ábrázolva. A szobor építészeti részét *Pogány* Móríczt készítette, ki az egész szobormű tervezésében is közösen dolgozott *Tóth* Istvánnal.

Befel haladva, *Holló* Barnabás pályaterve következik. *Holló* úgy ábrázolja *Vörösmartyt*, mintha egyik költeményét szavalva állna a nép között, mely mozgalmas csoportban veszi körül és áhitattal hallgatja szavait. A szobor talpzata tumulus-szerű építmény, melyet magyaros ékítmények díszítenek. A költő körül egy zászlót lobogtató magyar ifjú és egy anya gyermekével állanak. Ez utóbbi a magyar nemzetet jelképezi. Baloldalt a «Vén cigány» alakja. *Holló* Barnabás pályatervéhez az építészeti részt *Vágó* József készítette.

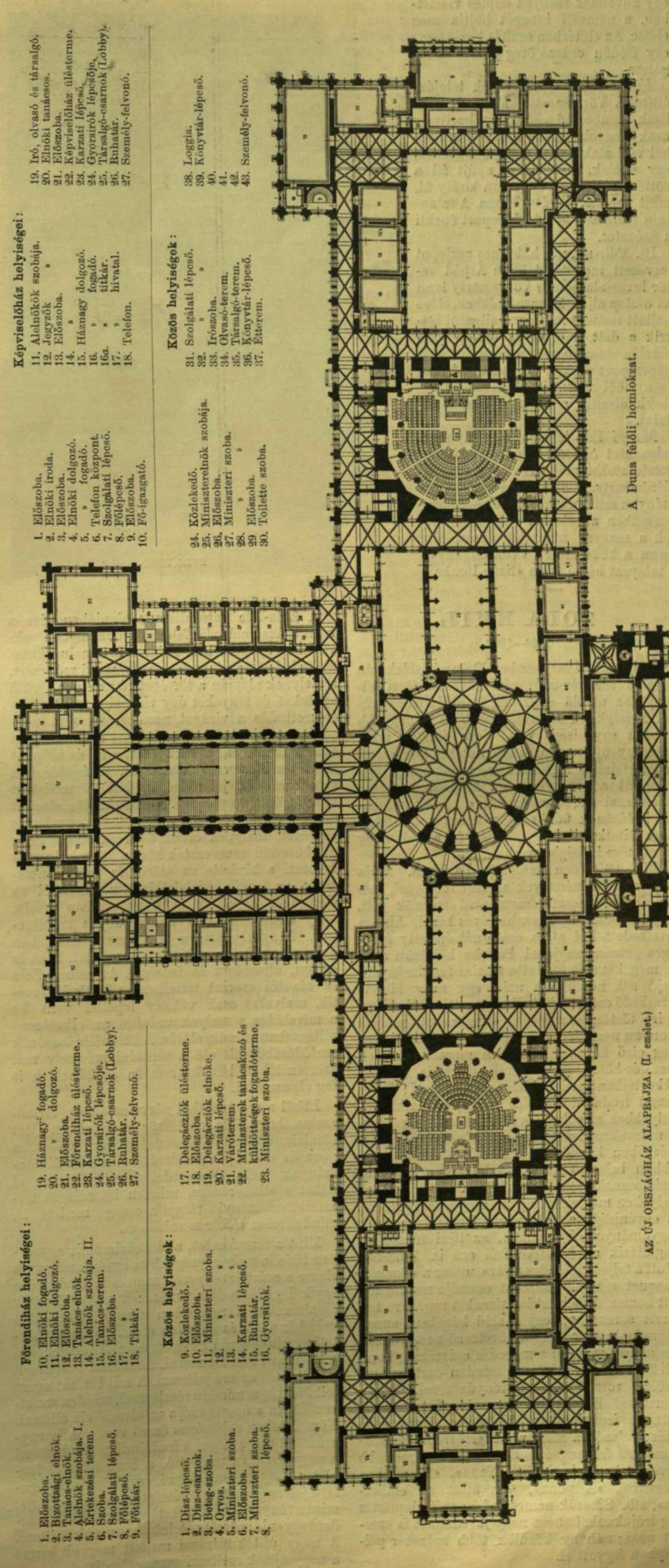
Jankovics Gyula pályatervén csonka oszlopra támaszkodva tűnik fel a költő, a mint a távolba tekint. Két oldalon két kisebb, szintén csonka oszlop tövében ülnek a mellékalakok: «Szép Ilonka» és a «Vén cigány». Az oszlop bázisokkal van díszítve. A költő lábainál a Színművészet nagy méretben faragott alakja van megmintázva. A talpzat *Vágó* László munkája.

Ifj. *Vastagh* György vázlatán magas oszlop tetején babérszörűt tartó Génusz látható szárnyas Pegazuson. Az oszlop aljában ül *Vörösmarty*, könyvvel a kezében. A négyzetletű oszlop többi három oldalán allegorikus alakokat helyezett el a művész. A két szélső odalon a «Szózat» eme sorait illusztrálják az alakok: «Még jönni fog, még jönni kell, egy jobb kor»... Az egyik csoport az elesett honvéd, a ki mellett az idő szárnyas, vén alakja lebeg tova, kezében a fővénnyel. A másik csoporton a szabadság génusza, mely egy ifjú kezeiről letépte a bilincset, s a zászlót magasan lobogtatva lelkesít. Az oszlop hátsó részén két kis amoret, a mint koszorut emelnek. Az oszlop felső részét a párkány alatt mind a négy oldalon domborművek fogják körül s ezeken a költészet különböző fajtáit jelképező csoportozatok: a szerelmi lyra, a bordal, a hősköltemény és a tragédia.

Rintel Géza tervén a költő alakja szív alakú alapra állított lant alján elhelyezett köpadon ül. A háttérül szolgáló lant alsó részén relief-csoportozat van *Vörösmarty* költészetének jellemzésére. A költő mögött látomászerűen vonulnak el a Múza, a nemzeti gyász és elnyomatás génusza s a régi idők hegedőse.

Horvai János a nemzeti ezímer hármas hegyéből képzett építmény tetejére helyezte *Vörösmarty* ülő alakját. Jobbról a «Zalán futása» vitézei, balról egyéb alakok hódolnak a költőnek.

Istók János lépcsőzetes oszlop tetején állva, könyvvel kezében ábrázolja *Vörösmartyt*. Az oszlop baloldalán, karján csecsemőt tartva, fiatal anya tekint fel a költőre. Jobboldalt

Képviselőház helyiségei:

- 1. Előszoba.
- 2. Előszoba.
- 3. Előszoba.
- 4. Előszoba.
- 5. Előszoba.
- 6. Előszoba.
- 7. Előszoba.
- 8. Előszoba.
- 9. Előszoba.
- 10. Előszoba.
- 11. Előszoba.
- 12. Előszoba.
- 13. Előszoba.
- 14. Előszoba.
- 15. Előszoba.
- 16. Előszoba.
- 17. Előszoba.
- 18. Előszoba.
- 19. Előszoba.
- 20. Előszoba.
- 21. Előszoba.
- 22. Előszoba.
- 23. Előszoba.
- 24. Előszoba.
- 25. Előszoba.
- 26. Előszoba.
- 27. Előszoba.
- 28. Előszoba.
- 29. Előszoba.
- 30. Előszoba.
- 31. Előszoba.
- 32. Előszoba.
- 33. Előszoba.
- 34. Előszoba.
- 35. Előszoba.
- 36. Előszoba.
- 37. Előszoba.
- 38. Előszoba.
- 39. Előszoba.
- 40. Előszoba.
- 41. Előszoba.
- 42. Előszoba.
- 43. Előszoba.
- 44. Előszoba.
- 45. Előszoba.
- 46. Előszoba.
- 47. Előszoba.
- 48. Előszoba.

Főrendház helyiségei:

- 1. Előszoba.
- 2. Előszoba.
- 3. Előszoba.
- 4. Előszoba.
- 5. Előszoba.
- 6. Előszoba.
- 7. Előszoba.
- 8. Előszoba.
- 9. Előszoba.
- 10. Előszoba.
- 11. Előszoba.
- 12. Előszoba.
- 13. Előszoba.
- 14. Előszoba.
- 15. Előszoba.
- 16. Előszoba.
- 17. Előszoba.
- 18. Előszoba.
- 19. Előszoba.
- 20. Előszoba.
- 21. Előszoba.
- 22. Előszoba.
- 23. Előszoba.
- 24. Előszoba.
- 25. Előszoba.
- 26. Előszoba.
- 27. Előszoba.
- 28. Előszoba.
- 29. Előszoba.
- 30. Előszoba.
- 31. Előszoba.
- 32. Előszoba.
- 33. Előszoba.
- 34. Előszoba.
- 35. Előszoba.
- 36. Előszoba.
- 37. Előszoba.
- 38. Előszoba.
- 39. Előszoba.
- 40. Előszoba.
- 41. Előszoba.
- 42. Előszoba.
- 43. Előszoba.
- 44. Előszoba.
- 45. Előszoba.
- 46. Előszoba.
- 47. Előszoba.
- 48. Előszoba.

Közös helyiségek:

- 1. Közlekedő.
- 2. Közlekedő.
- 3. Közlekedő.
- 4. Közlekedő.
- 5. Közlekedő.
- 6. Közlekedő.
- 7. Közlekedő.
- 8. Közlekedő.
- 9. Közlekedő.
- 10. Közlekedő.
- 11. Közlekedő.
- 12. Közlekedő.
- 13. Közlekedő.
- 14. Közlekedő.
- 15. Közlekedő.
- 16. Közlekedő.
- 17. Közlekedő.
- 18. Közlekedő.
- 19. Közlekedő.
- 20. Közlekedő.
- 21. Közlekedő.
- 22. Közlekedő.
- 23. Közlekedő.
- 24. Közlekedő.
- 25. Közlekedő.
- 26. Közlekedő.
- 27. Közlekedő.
- 28. Közlekedő.
- 29. Közlekedő.
- 30. Közlekedő.
- 31. Közlekedő.
- 32. Közlekedő.
- 33. Közlekedő.
- 34. Közlekedő.
- 35. Közlekedő.
- 36. Közlekedő.
- 37. Közlekedő.
- 38. Közlekedő.
- 39. Közlekedő.
- 40. Közlekedő.
- 41. Közlekedő.
- 42. Közlekedő.
- 43. Közlekedő.
- 44. Közlekedő.
- 45. Közlekedő.
- 46. Közlekedő.
- 47. Közlekedő.
- 48. Közlekedő.

Közös helyiségek:

- 1. Közlekedő.
- 2. Közlekedő.
- 3. Közlekedő.
- 4. Közlekedő.
- 5. Közlekedő.
- 6. Közlekedő.
- 7. Közlekedő.
- 8. Közlekedő.
- 9. Közlekedő.
- 10. Közlekedő.
- 11. Közlekedő.
- 12. Közlekedő.
- 13. Közlekedő.
- 14. Közlekedő.
- 15. Közlekedő.
- 16. Közlekedő.
- 17. Közlekedő.
- 18. Közlekedő.
- 19. Közlekedő.
- 20. Közlekedő.
- 21. Közlekedő.
- 22. Közlekedő.
- 23. Közlekedő.
- 24. Közlekedő.
- 25. Közlekedő.
- 26. Közlekedő.
- 27. Közlekedő.
- 28. Közlekedő.
- 29. Közlekedő.
- 30. Közlekedő.
- 31. Közlekedő.
- 32. Közlekedő.
- 33. Közlekedő.
- 34. Közlekedő.
- 35. Közlekedő.
- 36. Közlekedő.
- 37. Közlekedő.
- 38. Közlekedő.
- 39. Közlekedő.
- 40. Közlekedő.
- 41. Közlekedő.
- 42. Közlekedő.
- 43. Közlekedő.
- 44. Közlekedő.
- 45. Közlekedő.
- 46. Közlekedő.
- 47. Közlekedő.
- 48. Közlekedő.

Közös helyiségek:

- 1. Közlekedő.
- 2. Közlekedő.
- 3. Közlekedő.
- 4. Közlekedő.
- 5. Közlekedő.
- 6. Közlekedő.
- 7. Közlekedő.
- 8. Közlekedő.
- 9. Közlekedő.
- 10. Közlekedő.
- 11. Közlekedő.
- 12. Közlekedő.
- 13. Közlekedő.
- 14. Közlekedő.
- 15. Közlekedő.
- 16. Közlekedő.
- 17. Közlekedő.
- 18. Közlekedő.
- 19. Közlekedő.
- 20. Közlekedő.
- 21. Közlekedő.
- 22. Közlekedő.
- 23. Közlekedő.
- 24. Közlekedő.
- 25. Közlekedő.
- 26. Közlekedő.
- 27. Közlekedő.
- 28. Közlekedő.
- 29. Közlekedő.
- 30. Közlekedő.
- 31. Közlekedő.
- 32. Közlekedő.
- 33. Közlekedő.
- 34. Közlekedő.
- 35. Közlekedő.
- 36. Közlekedő.
- 37. Közlekedő.
- 38. Közlekedő.
- 39. Közlekedő.
- 40. Közlekedő.
- 41. Közlekedő.
- 42. Közlekedő.
- 43. Közlekedő.
- 44. Közlekedő.
- 45. Közlekedő.
- 46. Közlekedő.
- 47. Közlekedő.
- 48. Közlekedő.

A Duna felőli homlokzat.

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ ALAPRAJZA. (I. emelet.)

egy növendék leánya népies viseletben, a nemzeti lobogót hajtja meg előtte. Az előtérben csuhás barát segít egy földön csúszó öreg pórt a lobo-góhoz.

Kiss György egy obeliszket tetejére állította Vörösmartyt. Maga az obeliszket domborművekkel van borítva s azok nagyobb része a költő műveiből vett alakokat ábrázolja. Egyikük, egy nőalak, virágfüzért nyújt fel a költőnek. Ez alatt Salamon király ül, mint remete, barátjában. A talapzata elő részén gyermekcsoport éneklő a Szózatot.

Ifj. Mátrai Lajos hatalmas oszlopot tervezett, melynek tetején Árpád vezér lovas-alakja áll. Vörösmarty lenn az oszlop alján ül karosszékben, előre hajlott testtel s mintegy hallgatni látszik a dalt, melyet az oszlop jobb oldalán domborműben megmintázott népcsoport énekel. Vörösmarty költeményeiből vett mellékalakok és reliefek díszítik a talpazat három oldalát.

Margó Ede tervezetén, melyhez a talpazatot Scheer Izidor készítette, gondolatokba mélyedve egy padon ül Vörösmarty. Alatta téglalakú építményen mindinkább kiemelkedő domborműben a Szózatot éneklő csoport a magyar nemzetet ábrázolja. Lenn a költő előtt a «Vén cigány»; a talpazat hátsó falán «Szép Ilonka.»

ZOLA EMIL.

ZOLA EMIL.

1840—1902.

Zola Emil, ki szeptember 29-én párisi lakásán hirtelen széngáz-mérgezés következtében elhunyt, az utóbbi évtizedek francia irodalmának kétségkívül legerőteljesebb és legnagyobb szabású egyénisége volt. Neve jelszó, mely alatt egy új és roppant ellentéteket támasztott irodalmi irány kelt harczra, munkássága fordulópont a regényírásban. Az irodalom ama vezérfőirai közé emelkedett, a kiknek munkájuk hatásának idővagy káros volta felett lehet vitatkozni, de e hatás és annak nagy jelentősége kétségtelenül van.

Zola 1840-ben született Párisban. Atyja olasz eredetű, némelyek szerint velencei, mások szerint trieszti származású mérnök volt, anyja francia nő. Tizenhét éves koráig Aixben nevelkedett, hol atyja csatornát épített; árvaságra jutván, anyjával Párisba költözött át s itt még két évig folytatta iskolai tanulmányait, majd sok nélkülözés után egy nagy könyvkereskedő üzletnek lett alkalmazottja. Már ekkor is irt történeti regényt, szindarabot, melyek azonban nem láttak napvilágot. 1864-ben jelent meg első könyve, a «Ninon meséi» című elbeszélés-kötet, mely némi sikert is aratott. Ekkortájt kezdett hirlapokba is írni; heves hangú irodalmi és főleg művészeti cikkeket, melyekben az akkor ébredezni kezdő új, realizisztikus festészeti iránynak fő képviselője, Manet érdekében küzdött. Az irodalmi életbe mind jobban belesodródva, csakhamar egészen az irodalomnak szentelte magát, több regényt irt, melyeken meglátszik ugyan még a tapogatózás, az egyéniségének megfelelő forma keresése a hagyományossal szemben, az ifjú túlzás, de meglátszik a szokatlan írói erő is. 1868-ban jutott a teljes kifejlődés útjára, mikor a «Rougon-Macquart» regény-sorozat eszméje megfogalmazott benne. Az eredetileg tizenkét regényre tervezett sorozatban egy család képében, annak elágazásában, egymásra következő nemzedékeiben akarta rajzolni a második császárság korabeli francia társadalmat, minden osztályában, erkölcsi romlottságával, fényűzésével, élvhajlászatával. Ezzel tüzte ki a naturalizmus zászlaját az irodalomban, kiadva a legnagyobb hatású jelszót, a mely a modern irodalom küzdelmeiben felhangzott. E sorozat legismertebb művei: «Az emberirtó», «Nana», «A munka» (L'oeuvre), «A pénz», «Az állat az emberben», stb. Sikerük nemcsak hírnevét alapította meg írójuknak, hanem nagy jövedelmet is szerzett neki; néhány közülök több százezer példányban fogyott el.

A Zola-féle naturalizmus alapjában véve a múlt század második felének tudományos törekvéseiben gyökerezik. Taine a történelmi kutatásba belevitte a természettudományi módszert, a melynek alapján a történetíró az elébe kerülő adatokat és tényeket úgy vizsgálja, mint a természettudós a virágot, nem keresve sem szépségét, sem jóságát, hasznát vagy kárát, csupán csak mibenlétét, a környezet, a faj és időpont alapelemeihez való viszonyát, a fejlődésben való szerepét, jelentőségét. Ezt a módszert vitte át Zola a regényre. A Darwin-féle elmélet alapján állva, hirdette a természet egyetemes egységét, melynek értelmében az ember és az alsóbbrendű szervezetek közt a különbség csak fokozati s hirdette az átörökös nagy fontosságát az egyén kialakulásában. Ezekből az elemekből fejlődött ki a naturalista iskola, mely elvetve minden hagyományos szépítést, finnyaszkodást, a maga meztelenségében akarta rajzolni a valóságot, az életet, bünt és erényt, aljasságot és fenséget. Az embert Zola és követői szerint tetteiben az ösztönök vezetik, melyeket csak vékony lepellenl volt be a művelődés s melyek vadsga az elhatározó pillanatban mindig előtér. A különféle ösztönök surlódásából áll elő a társadalom, mely mai szervezetében bűnök terméke és bűneiben is fog elpusztulni.

Ebből a szempontból nézve az életet, természetesen, hogy Zola legelőször és legjobban sötét oldalait, a bűnt, a szenvedély őrjöngését, a pénz és élvágy tobzódását látta meg. E látományok mély elkeseredettséggel töltötték el lelkét s elkeseredése, minden látszólagos természetudományi tárgyilagosság mellett is, minduntalan előtér munkáiban.

Mint a természetet, a társadalmat is egységben látja, a mely egységnek az egyén csak egyik eleme s ezért érvényesült munkáiban tehetsége egyik legjellemzőbb vonása: a nagy tömegek alkalmazása a regényben s az e tömegekkel való bánni tudás páratlan erje. Ebben a tekintetben nincs senki az egész újkori irodalomban, a kit hozzá lehetne mérni. Általában tehetségét mindenben az erő jellemzi. A mit lát, azt egész lelkével látja, minden részletével, minden vonatkozásában s úgy is tudja az olvasó elé állítani. Képzletében sajátságos öserő van, a mely egyaránt fel tudja fogni s irodalmilag értékesíteni a egyszerű és undorító, a borzalmas és fenkelt, a könyörtelenül kínzó, vagy bánatos hangulatú jelenségeket. A sötétséget jobban meglátja, mint a fényt, — ez vértakából folyik — de mindent egyenlő erővel tud leírásában megérzékíteni. A nagy újítók túlzásai mellett megvolt benne a nagy újítók szellemi gazdagsága is.

Az irodalomban szokatlan érdes hangot vitt bele: a gyári műhely, a pálinkás lehub, a bűn tanyáinak visszatartó rikkoltásait is hallatta ott, a hol addig csak a jó társaság kimért szava volt hallható. Az életnek oly meztelenségeit tárta fel, melyektől visszariadt a szemérmesebb szem s ez irányban működése, különösen követőinek túlzásai révén, végzetes hatású volt néhány évtizeden át az irodalom s különösen a regény terén. De másrészt nagy és termékenyítő hatású vívmánya az, hogy új és gazdag területeket tárt fel az irodalom előtt: a köznép, a munkás-osztály, általában a társadalom alsó osztályainak életét, a melyet ő rajzolt először abban a formájában, a hogy az életben látjuk. A mulató és élvező társadalom helyett, mely elődei regényeiben uralkodott, rámutatott a verejtékező, dolgozó társadalomra, a melyben durva ugyan a hang s a modor, de több benne a tartalom. Itt is sötét színekkel festett, a bűnök iszonyait mutatta fel: de ezeket a sötét képeket intő jelekül tárta a társadalom vezető elemeinek szeme elé, vád és fenyegetésképpen.

Regényeinek hosszú során végig tekintve, újra felébred az olvasóban az a nyugtalanító, sokszor kínos, de mindig mély hatás, melyet megjelenésükkor keltettek. Csodálunk kell koncepczióinak hatalmas arányait,

lélekrajzának mélységét, leírásainak a tárgyakat, jeleneteket meglevenítő erejét, csodálunk kell az írói tehetség rendkívüli gazdagságát. Meglátjuk azt a biztosságot, melylyel a legapróbb elemekből összeállította egy-egy ember alakját ép úgy, mint a tömeget, Páris, a hatalmas gyárak és bányák képét ép úgy, mint a természet jelenségeit.

A Rougon-Macquart-sorozat befejezése után új ciklus irásába fogott, mely «Három város» közös cím alatt a «Lourdes», «Róma» és a «Páris» című regényeket foglalja magába. Ezekben a munkáiban már leplezetlenül lép elő a moralista és a társadalmi reformátor, a ki megcsalódva az emberiség hagyományos ideáljaiban, új ideálokat keres. Utolsó ciklusában, a befejezetlenül maradt «egy evangélium»-ban («Termékenység», «A munka» és utolsó műve, a még teljesen meg sem jelent «Igazság») már a jövő társadalom alapjait keresi, szocialista, sőt részben kommunista szemléletben. Ez utóbbi művek azonban már hanyatlásában mutatják tehetségét.

Az utolsó években Zola, a ki addig meglehetősen távol tartotta magát a politikai szerepléstől, a Dreyfus-ügy kapcsán belesodródott a politikai küzdelmekbe. Heves cikkekkben kelt a hazaárulás vádjáért elítelt kapitány ártatlanságának védelmére. E fellépése hazájában sok ellenséget szerzett neki, kiméltelensége összeütközésbe vitte a bírósággal, mely esküdtészi ítélet alapján egy évi fogságra és 3000 frank pénzbírságra ítélte; majd mikor ezt az ítéletet a semmitőszék formai okokból megsemmisítette, a bírósági szakértők rágalmozása miatt ítélték el több hónapi fogságra. Nem sokára rá első pörében is megtartották az új tárgyalást s ekkor újra rámentek az előbbi büntetést. A börtön elől Zola Olaszországba, majd Angliába menekült, mikor azonban Dreyfus kegyelmet kapott, ő is visszatért Párisba. Tiltakozása ellenére amnesztiát kapott, de a küzdelemmel nem hagyott fel sem ő, sem ellenfelei, a kik nagyon megkeserítették életé utolsó éveit. Most már megpihen a nagy harcok után.

S. A.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Lapunk új főmunkatársa. Az újabb magyar szépirodalomnak kétségkívül legkimagaslóbb alakja Mikszáth Kálmán, kinek művei nemcsak a hazában, hanem a külföldön is rendkívüli lettségben részesülnek s kivált angol nyelven számos kiadásban forog már közkezen egyik-másik könyve. Kitérő írónk, a

mint már volt alkalmunk jelenteni, kizárólag lapunkba fogja szépirodalmi műveit, regényeit, elbeszéléseit, tárczacikkeit írni. Mint több oldalról értesülünk, nagy örömmel fogadták olvasóink jelentésüket Mikszáth Kálmán szerkesztőségünkbe való belépéséről, a ki már a múlt héten megkezdte nálunk működését.

* Piscevic orosz tábornok Regénytárunkban megjelenő emlékiratait széles körben nagy érdeklődést keltenek, minek bizonyossága az a levél is, melyet egy kitűnő szerb író küldött lapunkhoz, többek közt ezeket mondván:

«Nagy örömmel és őszinte érdeklődéssel olvassuk a Vasárnapi Ujság «Regénytár»-ában a XVIII. század végén szerb-szláv nyelven megjelent s Huszár Imre által lefordított «Piscevic orosz tábornok vándorlásait és kalandjait.» Piscevic, a megszüntetett határőrség kapitánya, a későbbi orosz tábornok, regénynél is érdekesebb módon elősorolva viszontagságokkal teljes életének élményeit, érdekesítően írja le Oroszországba történt kivándorlását s valóban meglepő a kalandok gazdag sora, melyen átesett. Már az eddig közölték után mondhatjuk, hogy ez élmények és viszontagságok leírásai félreismarhetetlenül magukon viselik szerzőjük egyéniségét s minél tovább haladunk az olvasásban, annál jobban megbizonyosodunk, hogy erősen körvonalazott írói egyéniséggel van dolgunk, kinél a fölfogás, gondolat nem kölcsönözött, hanem a maga talaján fakad. Jellemző vonása: bizonyos neme a naiv, őszinte természetességnek; az egyszerű szavakban a nyugodt gondolkodás erejét érezzük, bizonyos belső életet, melynek nincs szüksége semmi külső gesztusra, hogy észrevétesse magát.»

Ez emlékiratok érdekessége ezután még csak fokozódni fog, a mennyiben Piscevic többek közt hazánkban tett utazásait s rendkívüli viszontagságait beszéli el, hová a czári udvar lovakat vásárolni küldötte. Ezen emlékiratok közlése még néhány számban tart s azután Karazin Miklósnak «A lapok világában» című nagy érdeklő regényét kezdjük meg.

Az új országház, cím alatt érdekes díszművet adtak ki Csányi Károly és Birchbauer Károly, melyben az immár kész új országházat ismertetik. A munka album alakban, díszes kötésben jelent meg, hat ívre terjedő szöveggel, melyben részletesen el van mondva az építés története, a hatalmas épület leírása úgy művészi, mint berendezési szempontból, valamint Steindl Imre életrajza. A szöveg mellett 60 szék műlapon be van mutatva az új országház, annak külseje, belseje, díszítései, felszerelése. E képek közül néhányat jelen számunkban mi is közlünk, sőt részben szakembereket és laikusokat egyiránt érdekelheti. Alaposságáról kezeskedik az a körülmény, hogy kiadói, Csányi és Birchbauer évekig működtek az országház építési irodájában. Ára 20 korona; megrendelhető Birchbauer Károlynál. Újpest, vasút-utca 9. sz. alatt.

A magyar helyesírás szabályai, Balassa József, iskolai használatra összeállította, Solósz József.

Kiss György pályaterv.

Hasznos, gondosan összeállított kis füzet, a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg; ára 30 fillér. Ugyane társulat kiadta az «A német helyesírás alapelvei» című füzet, melyben iskolai és magánhasználatra Hauser Rezső Sándor foglalta össze a német helyesírás szabályait, az egységes új német helyesírás alapján s helyesírási szótárt is csatolt hozzá; ára e füzetnek egy korona. Ugyane tárggyal foglalkozik Kárpáti Manó és Markovics Sándor «Az új német helyesírás kézikönyve» című füzet, mely Győrött jelent meg s ára egy korona.

A Vigszínháznak egyik újdonsága «A három grácia», Héros és Milou francia bohózata, melynek merész kirívóságai a közönség egy része mulatott, más része bosszankodott. «A három grácia» egy fogadó czime, hol egy angol van megszállva, a ki esküvéje után abban állapodik meg a feleségével hogy elválnak, s kizemelik az új férjét is, a ki éppen akkor nászuton van, szereti a feleségét, de hálóba csalják. A vaskos sikamlósságok a színpadon mennek végbe. A játékok szebb feladathoz való igyekezettel adták szerepüket.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A technikusok kongresszusa. A magyar technikusok második országos kongresszusukra gyűltek össze szeptember 28-ikán a budapesti műegyetem kertő pavillonjában. Mintegy négyezeran jelentek meg. Előnkölt Hieronymi Károly, volt belügyminisz-

ter, a magyar mérnök- és építészeti egyesület elnöke, ki megnyitó beszédében a kongresszus céljáról szólván, kifejtette, hogy a legbővebb mértékben adja meg a módot a gazdasági élet jelenségeinek és az arra befolyást gyakorló tényezőket természetének közvetlen tapasztalás alapján való megfigyelésére. Szükséges azért, hogy a technikusok tudományát és tapasztalatait minél jobban igénybe vegyék.

Az első ülésen Zelovich Kornél a műegyetemi nevelésről érkezett. Timon Zoltán egy második műegyetem főállítást kívánta. Acsádi Jenő a közutak fejlesztéséről érkezett. — A kongresszus második napján, szeptember 29-ikén Hieronymi Károly tartott nagyrédekű fejtegetést vízi utaink és vasutaink fejlesztéséről. Főleg a folyók szabályozásával, csatornák építésével foglalkozott, a mi körülbelül hat millió koronával terhelné éventként az államot, de nagy gazdasági haszonnal is járna. Gaál Jenő műegyetemi tanár a technikusok helyzetéről a közgazdaságban érkezett Chatel Vilmos és Éder Róbert a technikai szakba vágó előadásokat tartották. Kelemen M. István a technikusok szellemi tulajdonjogának védelméről szólott. A szakosztályokban is gyakorlati érdeklődés és tanulságos előadások hangzottak. — A berekesztő ülést szeptember 29-ikén este tartották. Ekkor Szesztay László értekezett a műszaki teendők államosításának határáról, Varga József a magánmérnökség érdekében való sürgős teendőkről. A fölolvások közt már tárgyunknál fogva legnagyobb fontosságúak és legérdekesebbek voltak azok, melyeket szeptember 29-én d. u. az Uránia-színház helyiségében tartottak. Söpkész Sándor «az elektromos vontatás a nagy vasutakon» címmel tartott fölolvást. Ezt követte Cserháti Jenőnek, a Ganz és Társa elektromos gyár igazgatójának fölolvása a Como-tó partján a Valtellina völgyében végig vonuló gőzvasutaknak villamos üzemre való átalakításáról. Az új vasutat, mely Kandó Kálmánnak, a Ganz-gyár aligazgatójának tervei szerint épült, s mely az első villamos nagy vasut az egész világon, 1902. szeptember 4-én adták át a forgalomnak. Cserháti fölolvása után Edvi Ilés Aladár a magyar vasiparról és vasgyárakról tartott fölolvást. — A kongresszus tagjai időközben megnézték a városigetében épülő szépművészeti múzeumot, a mezőgazdasági múzeumot, az új országházat, az eskütéri hidat, melynek helyrehozható hajait Szántó kereskedelmi osztálytanácsos magyarázta. Egy csoport a felvidékre, a csorbai tóhoz rándult ki.

Angol iparművészeti kiállítás. A budapesti iparművészeti múzeumban szeptember 28-ikán délelőtt nyílt meg az angol iparművészeti kiállítás. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter nyitotta meg a kiállítást, nagyszámú előkelő meghívott vendégek jelenlétében. A miniszter Thomson Lyon-nak, a kiállítás rendezőbizottság elnöke mellett sora nézte a gyönyörűen berendezett fölkeket, szobákat, a mesteri munkájú bútorokat és a pompás szőnyegeket. Egy óra hosszat időzött a kiállításon és távozás előtt meleg szavakban fejezte ki elismerését Thomson Lyon-nak és Radács Jenőnek. A kiállítás hétfő és péntek kivételével naponként nyitva van reggel kilenc órától délután öt óráig. Belépődíj nincs.

MI UJSÁG?

A kolozsvári Mátyás-szobor leleplezése. A Kolozsvárott október 12-ikén tartandó ünnepre érkező József főherceget, ki a király képviselője és a kormány tagjait ünnepélyesen fogadják.

Margó Ede és Scheer Izidor pályaterv.

Holló Barnabás és Vágó József pályaterv.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYATERVEL.

Jankovics Gyula és Vágó László pályaterve.

Október 12-én reggel a nagytemplomban ünnepi istentisztelet lesz, a melyet gróf Mailáth Gusztáv püspök végez. Ezután kezdődik az ünnepély, a melyet a «Szózat»-tal nyitnak meg s utána Széll Kálmán beszédet mond, a mire József főherceg elrendeli a szobor leleplezését. Erre megkondulnak az összes templomok harangjai, a katonaság dísztüzet ad s az összes daloskörök a magyar «Himnusz»-t éneklik. Hegedűs Sándor, a szobor-bizottság elnöke beszédet mond, a mely után a polgármester átveszi a szobrot. Az ünnep után József Agost főherceg meg fogja nyitni a Mátyás király szülőházában az Erdélyi Kárpát-egyesület által berendezett néprajzi múzeumot, továbbá föl fogják avatni a magyar nők Erzsébet-lobogóját. Aznap délután nyitják meg a képiállítást s azután néprajzi fölvonulás lesz a sötétben. Este az összes tanulóifjúság lampionos menetet rendez József főhercegnek. A színház dísz-előadásán Jókai prólogját Tóvölgyi Margit fogja szavalni s utána műkedvelők régi erdélyi lakodalmas menet mutatnak be. Előadás után bál a megyeházán. Másnap letezik az új igazságügyi palota zárókövét. Ezután lesz a kereskedők zászlójának fölavatása. Délután az erdélyi falkavadász-társaság löverseny rendez.

Az új országház. A dunaparti fényes palotában immár mozgalmas az élet. A képviselőház háznagy irodája s az elnökség teljesen berendezkedve működik s október 8-ikán az ülések is megkezdődnek. A hatalmas palota némely építési és berendezési hibáin is segítenek. Egyik ezek közül a folyosók

Tóth István és Pogány Mór pályaterve.

A Himnusz eléneklése után Orbán Ferencz munkás mondott ünnepi beszédet s letette a szobor talapzatára a nemzeti szalagos babérszalagot. Hedrich Ferencz «Vörösmarty» című költeményét szavalta. Veszprémben pedig szeptember 28-án a város hírneves szülőjének, Szigeti Józsefnek, a Nemzeti Színház kitűnő művészenek és színműfőrnak, valamint öccsének, Szigeti Imrénének születési házát jelölték meg emléktáblával. Nógrádmegyében Vanyarcz községben az országos nőképzőegyesület megalapítójának, Veres Pálné emléktábláját leleplezték le szülőfalujának templomában. A leleplező ünnepen Vladár esperes, Nagy Mihály alispán, Sréter Alfréd országgyűlési képviselő és Magyar Béla tanító méltatták Veres Pálné emléket. Az emléktáblát, mely Holló Barnabás műve, a templom falán az oltártól jobbra helyezték el. A leleplezés után az ünneplő közönség a temetőbe vonult, hol Veres Pálné sírját megkoszorúzták.

Az egyetemekről. Nagy Ferencz, a kereskedelmi miniszterium volt államtitkára, a jeles jogtudós, visszatért a budapesti egyetemi katedrará. Szeptember 29-ikén kezdte meg előadásait; mint nyilvános rendes tanár, a kereskedelmi és váltójogot adja elő. Beköszöntő szavaiban megemlékezett államtitkári állásának nehézségeiről is. A több száz főnyi hallgatóság lelkesülten üdvözölte a tudós tanárt. — A kolozsvári egyetemre harmincz év előtt, 1872. szeptember 29-ikén nevezte ki Ő Felsége dr. Kolozsvári Sándort a magánjogi tanszékre. A harmincz éves fordulón, bár Kolozsvár tiltakozott minden ünnepeltetés ellen, tanítványai, tanártársai s nagyszámú tisztelői mégis ünnepelésekben részesítették. Kolozsvári irodalmi működését az Akadémia is elismerte, a mikor

Horvai János pályaterve.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYATERVEI.

falait borító műmárvány megrepedezése, a minek kijavítása a vállalkozó biztosítási összegéből valószínűleg kitelik.

Az országházban e hó 2-ikán este tartották meg a villamos világítás próbáját, meghívott nagyszámú közönség előtt. Esti hat órakor a hatalmas palota ablakai egyszerre kivilágosodtak a villamos fénytől. Az óriás épületet ezernyi sokaság vette körül. Bent ragyogott minden s a lépcsőkön, a folyosókon először támadt nyüzsgő élet. A világítás csak egy óra hosszat tartott. A készülék jól működött, a megjelentek pedig gyönyörködtek az igéző hatású nagy kupolateremben, melyben fent a magasban elhelyezett fénykoszorú, még feljebb a boltozat közepén a villamosfény egész bokrétaja hintette szét a világosságot. Ez a pazar helyiség ritkán fog így tündökölni, mert a palota e részét csak kivételes ünnepélykor nyitják meg. Az építési finomságok és szépségek a világításban jobban érvényesültek egyes helyeken, mint nappal. Az üléstermekben a világítás egészen nappali fényt áraszt. A társalgók, az elfogadó termek, a miniszterek szobái, a delegáció terme mind megteltek derült fényességgel s ünnepélyesen mutatták a pompát, az aranyozásokat, a festéseket, a fali képeket.

Emlék-ünnep. Szekesfehérváron szeptember 28-ikán, Mihály napja estéjén a déli vasút munkásai hosszú fátylas menetben vonultak Vörösmarty szobrához Gödl Károly főmérnök vezetésével. A szobornál több ezer főnyi közönség várakozott.

Ifj. Mátrai Lajos pályaterve.

Rintel Géza pályaterve.

1892-ben tagjává választotta. Mint jogtanár harminczöt éve működik s a kolozsvári egyetemen egyszer a Rektor magnificus, három ízben pedig a jogtudományi kar dékáni tisztét viselte.

Sverdrup hazatérése. A híres éjszaki sarki utazó, Sverdrup szeptember 28-án érkezett a «Fram» hajóval Krisztániába. Két páncélos hajó több svéd miniszterrel, a polgári és katonai hatóságok, valamint a tudományos világ képviselőivel eléje ment a «Fram»-nak. A mikor Sverdrup és az expedíció többi tagjai ágyúlővések között partra szálltak, a közönség nagy lelkesedéssel üdvözölte őket.

Az influenza járványos és nagy mérvben ragályos betegség. Hogy a fejfájástól és náthától megszabaduljunk a legtöbb esetben idejében alkalmazott pár gr. Salaphen néhány óra alatt bevéve elégséges. Idősebb és gyengébb egyéneknél azonban ezen betegségek káros hatása van az erő állapotára is. Nem eléggé ajánlható ily esetben a Somatosé használata.

HALÁLOZÁSOK.

ZOLA EMIL véletlen halálán élénken nyilvánult a részvét mindenütt, a hol csak olvasták műveit s figyelemmel kísérték szellemének erős és eredeti sajátosságát. Zola és felesége szeptember 28-ikán tért vissza Meudonból, a hol nyaralt s párisi palotájában, a rue de Bruxellesben szállt meg. Hűvös idő lévén, Zola neje meghagyta, hogy fűtsenek be. A kandalló csöve azonban rozsvolt, kijavítására másnapra hívtak munkásokat. A házaspár esti 10 órakor feküdt le. Reggel hiába várt a cselédség ébredésüket. Az ajtót betörték és Zolát ott találták holtan, a mint félig kiesve az ágyból, feje a szőnyegen feküdt. Feleségét csak hosszú idő múlva bírták életre hozni. A kandallóból kiáradt szénegáz ölte meg a kitűnő író. A megdöbbentő eset hire hamar elterjedt Párisban és táviratok tudatták világszerte. Az özvegyhez a világ minden részéből érkeztek részvét

táviratok. Jókai is meleg hangú táviratban sietett kifejezni részvétét. A temetést október 5-ikére, vasárnapra halasztották, hogy a távolról érkező küldöttek is részt vehessenek. A minisztertanács elhatározta, hogy a kormány tagjai is megjelennek a temetésen. A sirmál a közoktatásügyi miniszter, az írók és drámai szerzők társulatának elnökei mondanak beszédet. A rendőrség nagy intézkedéseket tesz a rend fontartására. Zola neje már jobban van s e hó 2-ikán jelent meg férje koporsójánál. Zola szobrára már megindították Párisban a gyűjtést.

Dr. MORAVESIK GYULA ügyvéd, a déli vasut nyug. jogtanácsosa, Pestmegyei tiszteletbeli ügyésze, ki Béri Gyula név alatt a szépirodalomban is jó nevet vívott ki, meghalt Aszódon, 42 éves korában. Az elhunytban Moravcsik Mihály aszódi ev. lelkész és esperes fiát, Moravcsik Géza, az orsz. zeneakadémia főtájkára és dr. Moravcsik Ernő Emil egyetemi tanár fivérének gyászolja. Moravcsik Béri Gyula

Istók János pályaterve.

Ifj. Vastagh György pályaterve.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYATERVEI.

összegyűjtött költeményeit 1888-ban külön kötetben is kiadta, azonkívül a francia és lengyel szövegírók több terméket ültetett át magyar nyelvre, többek közt Sully Prudhomme, Mickiewicz műveiből fordított.

Elhunytak még a közelebbi napokban: UJHELYI Ágoston kiérdemült eseres és moholyi plébános 59-dik évében Moholy közösgében. — LICHTENBERGER József r. k. áldozópap, főgimnáziumi tanár 51 éves korában Budapesten. — TELYESITZKY SIMON a szepesváraljai őralmasrend társházának alperjele 62 éves korában. — BALLA GYULA Lajos minorita magyar pap, ki a moldvai csángó telepen magyar nyelven hirdette isten igéjét, Dománfalván, (Dor-manesi) a honnan még a körülte levő 13 magyar egyház híveit gondozta. — SASS LAJOS, galsai ág. hitv. ev. lelkes 70 éves korában a nagy család és rokonság gyászolja. — ROTHMAYER ZSOMOND resztobányai róm. kath. plébános, 63 éves korában Karlsbadban. — KAUTER MIHÁLY nagyszói plébános, a ki Sehenk bécsi tanár teóriája ellen könyvet írt és tudóhajok gyűjtésével is foglalkozott, 60 éves korában. — FÖLDÉS IMRE plébános 65 éves korában, papsgánán 41-ik évében, a fehérmegyei Gyúron. — WAGNER KÁROLY, volt honvédtuszáros százados, ki 1885-ben a perzsa hadseregbe lépett s ott a tüzer-séget szervezte, a perzsa sahnak kedvelt embere volt, s a «Khan» címzet is megkapta, s ki csak nem rég tért vissza hazájába, 65 éves korában Nagy-Szebenben. — ABÁFFY EMIL cs. és kir. kamarás, nyug. cs. és kir. huszárfőhadnagy Budapesten. Abaffy Odón országgyűlési képviselő bátyját gyászolja benne. — SZIRÁNYI NÉP. János nyug. fővárosi tanár 89 éves korában Budapesten. — WIDA PÉTER földbírtokos, szepesmegyei bizottsági tag, volt 48-as huszár-alezredés, 80 éves korában Prémfalun. Az elhunytban Bernolák Károly nyug. altábornagy apóstát gyászolja. — DOMÁNYI ISTVÁN, a székely Mikó-kollegium nyug. rendes tanára, a székely nemzeti muzeumnak sok ideig őr, 40 éves korában Sepsi-Szentgyörgyön. — FELSZEGI DÉNES, Udvarhely-megyei közokmányok gondnok, a székelyudvarhelyi ref. egyházközség pénztárnoka, 64 éves korában Székelyudvarhelyen. — JD. KARVÁZ PÁL Szabadka városi nyug. t. b. főmérnöke, 78-ik évében S. A.-Ujhelyen. — FAXISS JÓZSEF budapesti gyógyszerész, 63 éves korában Budapesten. — BÓN M. FERENCZ, fővárosi építész Budapesten. — IDŐSB. PONORÁZ PÁL földbírtokos, 68 éves korában Péter közösgében. — PATÓCZ LÁSZLÓ, magyar kir. gazdasági intéző, 60-ik évében Aradon. — STERN EMIL, a főváros egyik legrégibb kereskedőházának, a Stern Antal S. óranagykereskedő cégének főnöke. — SZÉPE KÁROLY, 52 éves korában Szentesen. — VORÓSI JÁNOS, híres győri cigányprímás, ki mint fiatal muzsikusként a márciusi napokban Kossuthot és a magyar ifjúságot Bécsbe kísérte, később Londonban is játszott s néhai Károly Lajos főherceg is kedvelte. Husz gyermeke volt, a kik közül tizenegyet él.

korát, bizonyosan többet mond legalább tíz évvel, mert a magas életkort nagy tisztességnek tartja, a mi nagyban emeli honfirtárai előtt a tekintélyét.

Szeged R. A. Törökországban az állami postahivatalok hiányos szervezete miatt minden nagyobb európai államnak megrvan a maga külön postahivatala. Ezek török levélhíveket használnak, melyek árával a török kincstárnak beszámolni tartoznak, de egyéb felügyelet alatt nem állnak.

Arad, P. M. A. sásvári hadgyakorlatok közepes számítás szerint mintegy két millió koronába kerültek, mely összegben azonban a vasúti szállítási költségek s az elhasznált lőpor ára nincs benne. A cherbourgi hadihajó-gyakorlatok öt millió frankba, az orosz sereg legújabb lefolyt hadgyakorlatát pedig vagy 30 millió frankba kerültek.

S. A. Az angol-amerikai tengeralatti táviratki társulat kijelentette, miszerint azon esetre, ha Marconi drót nélküli táviró szerkezete általánosan használatba jönne, az angol és amerikai kormánytól 25 millió font sterling kárpótást fog követelni. A társulat évi jövedelme 70-80 ezer font sterlingre rög évenként, mely összegben a hivatalos sürgönyök díjai még nem foglaltatnak. Az európai Rothschildek a társulatnak évenként hat ezer font átalányt fizetnek.

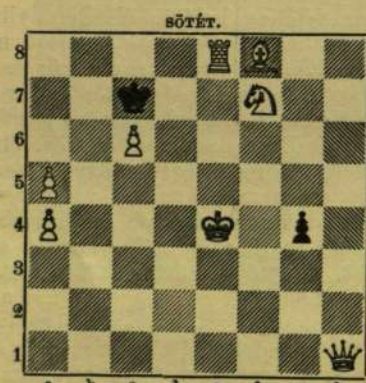
Két éjszaka. Régi dal. Kiábrándulás. Erzéseite nem tudja olyan formában előadni, hogy az olvasóban illuziót keltsen; a mit elmond verseiben, mind csupa egyszerű elmondott közölség, az újdonság színezele nélkül. A nyelvében azonban van egy-két csinosabb fordulat.

Mámor. Valami Szeretett. Tehetséges ember munkái, a ki jól tud bánni a nyelvet s ügyesen versel. Bár azonban, hogy nem melegíti át az igazi érzés s ezért hidegen hagyunk.

Gólyajárás. Aranyos volt haja... A kettő közül az utóbbit talán közelíthetjük.

SAKKJÁTÉK

2295. számú feladvány. Maximow N.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2277. számú feladv. megfejtése Palkoska E.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Bb8-b5 ... g5-g4 (a) 1. ... Kc5-d4 (b) 2. Vh6-e3+ ... Hc4-e3 2. Vh6-f6+ ... Hd5-f6 3. f3-f4 mat. 3. e2-e3 mat.

Világos. b. Sötét. 1. ... t. sz. 2. Vh6-f6+ ... Kc5-f4 3. Vf6-d6 mat.

A 2278. sz. feladv. megfejtése a „Strategie“ feladvány tornából.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. g3-g4 ... f6-e5 (a) 1. ... f6-f5 (c) 2. Vh3-h6 ... Kd4-d5 (b) 2. Fd3-e2 ... f5-e4 3. Vh6-e6 ... Kd5-e6 3. Be5-f5 mat.

b. c. 2. ... Kd4-d3 1. ... Kd4-e5 3. Vh6-d2+ stb. 2. Vg6-h3+ stb.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Benitzky Sándor. — Csomaym: Németh Péter. — Lipótvárt: Hoffbauer Antal. — Bakony-szentlászlói: Szabó János. — Kezskemén: Balogh Dénes. — Farkas: Kintzig Róbert. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság“ 37. számában megjelent képtalány megfejtése: Több világosságot.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Az Első Leánykiképző Egyesület m. sz. Leány- és fiú-biztosító intézet Budapest, VI., Teréz-körút 40-42. Alapított 1863. Folyó évi szeptember hóban 1069 juttalékrész irattatott be és másjuttalékok fejében 80,264 korona 22 fillér fizetett ki. 1902. évi január hó 1-től szeptember 30-ig beirt összes juttalékrészek száma 8882 és a kifizetett másjuttalékok összege 478,858 K 01 fillér.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás. A Szinye-Lipőci Lithion-forrás kitudó sikerrel használják. Diuretikus (viz. hajtó) hatású. Használatuk vesé-, húgyhólyag-, húgydara- és közsévybántalmak ellen, vizelet nehézségnek, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Recept a sürgetés ellen.

Az államtitkár már kétszer megsürgette a referens tanácsosnál egy nagyobb szabású akta elintézését. A különben szorgalmas referens, ki effélékkel késedelmezni nem szokott, de a sürgetelt aktát néhány nap előtt elintézte fizikai lehetetlenségnek tartja, a másodikik és nem éppen udvarias sürgetésre a következő választ küldte az államtitkárhoz:

„Méltóságos Ur! Ideges főfájás, izgatottság ellen nem a kérdéses akta sürgéte, hanem a dr. Brok (angol tanár) pora használ legbiztosabban, sőt olyan kinos fejfájásnál is, mely gomortól, verszegénygőtől, női bajoktól, túleröltetéstől és meghűléstől származik. (1 por 20 kr. 11 por 1 ft 50 kr.) Dr. Brok pora csupán ártalmatlan növényi szereket tartalmaz, szivre nem hat, ment minden utóhatástól — jótállás mellett. Kinek dr. Brok-féle porra van szüksége, forduljon csak a „Diana“ gyógyszerterárhoz Budapest, Károly-körút 5, a honnan postán szállítják a világ minden részébe. 9356

Advertisement for Burmester violins. A világhírű hegedű-művész húrjait Reményi Mihály műhangszerkészítőnél, a m. kir. zene-akadémia szalótójánál szeri be. Specialista hegedű-javításokban, melyek a legművészebben készítenek jótállás mellett.

Advertisement for Használjon Kerpel-féle kézfenomító folyadékot, a kezét 3 nap alatt bárony simára és hófehérré teszi. Egy üveg 70 fillér. Postai szállítás: Kerpel Gyógytár Budapest, Lipót-körút 28. Négy üveg rendelésnél hármentve.

Advertisement for UJDONSÁG!! + Soványság+ D. Franz Steiner & Co. Berlin, 18. Königsplatzstrasse 78. Fővárosi Magyarországi részlete: Török József, Gyógyszer. Király-utca 12.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utca 4.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Advertisement for KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Kézponti víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.

Advertisement for ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG. Budapest, V. ker., Ferencz József-ter 8. sz. Kristályüveg készletek, remek virágvázak és alkalmi dísz tárgyak.

Advertisement for WACHTL ÉS TÁRSA fényképészeti cikkek raktára 9663. BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota). Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Advertisement for LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9613 csipke, vegyészeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbított örömvívi szőnyegporló és szőrmearu megóvó-intézettel. — Megbízások átvételnek: VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő fióküzletekben: IX., Calvin-ter 9. V., Harmincz-utca 3. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrassy-út 16. Telefon 57-08. VIII., József-körút 2. szám. Telefon 57-08.

Advertisement for DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papíraru és szab. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. Telefon 91-48. Gyárt nagyban elárúsításra következő új cikkek: A legnagyon csilád dobozokat és díszborítókat (levélpapírokkal és borítókakkal), névjegykártyákat, gyászlapokat, gyászlevélpapírt, gyásznyelvényeket. Saját gyártmányú fémszarkokkal ellátott rajz- és számológépek, székényecské és torlapapírokat, továbbá papírtányérokat, plakátcséveket és különféle összeajtható dobozokat.

Advertisement for Brüner Testvérek BUDAPEST, 9674 Koronaherczeg-u. 3. sz. Légszuszter, villamosluszter, petroleumlámpák dús választéka. Ujdonság: legjobb szerkesztésű szeszégő.

Advertisement for PARADI ÜVEGGYÁR RAKTÁRA GÖRÖG ISTVÁN BUDAPEST M. ker. Kossuth Lajos utca 15. sz. Nagy választék mindensféle üvegekben. Az irali készletek stb. Igen jutányos áron.

Advertisement for HOGY KARCSUVA... Hihetetlen és mégis igaz. Csak 6 frt 50 kr. ellentében küldök, míg a készlet tart. követelések: 6 db mexikói ezüst asztalkés 6 db mexikói ezüst evővilla 6 db mexikói ezüst evőkanál 6 db mexikói ezüst kávékanál, 6 db kitudó deszertvilla, 2 db igen elegans szalonnasütő-gyertyatartó, 1 db háttárszék, 1 db asztalkés, 1 db kávékés, 1 db kávé- és villatiztító-készlet, 1 db finom anyós tolette-szappan, 2 db faldísz, igen dívtos szobadísz, 10 db. Minden az 54 db együttvéve csak 6 frt 50 kr. A mexikói ezüstteljes a fehér fém, mely szilárdabb, vendéglőkben, pensionátumokban és ezer meg ezer magánháiban kitünően bevitt, Mexikói ezüsttáruim tartóságjért és kellemes megjelenéséért és Szeletkezés a pénz előleges behatása vagy utólagos megvásárlásáért. Kérem átal. kivitelű ház, Bécs, II., Lillienbrunn-gasse 17. 9691

Advertisement for GERMANDRÉE PORRIANTÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN Francia szabadalom. A szepég litka, ideális illattal feltöltött tartos, egészséges és díszletű. A Germandrée az arczbőrnek egészséges és ide színt ad. 1900 évi Párisi Világkiállítás: ARANYÉREM MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS. Kapható Török József gyógyszerterárhoz Budapesten.

Advertisement for IDEAL írógép. IDEAL golyó-osapágyas IDEAL írógép decimal tabulátorral. Vezetékpiveléség Ausztria-Magyarország részére: Feltűnés: keltő

Advertisement for HGH. SCHOTT és DONNATH Wien, III/S. Heumarkt 9. 9581

Advertisement for TANULÓK LAPJA. Előfizetési ára: Egész évre 9 kor 60 fill. Fél évre 4 * 80 * Negyed évre 2 * 40 * Mutatószámokat szivesem küld a kiadóhivatal.

Advertisement for GANZ ÉS TÁRSA VASÖNTÓDE ÉS GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN. Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémtövényeket építkezési és gépészeti célokra, vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.

Advertisement for A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket, köregütetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. Alapcsöveket, zárkészlékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikokat. Álló vagy fekvő gáz- és petroleum motorokat, egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépeket. Mechwart-féle forgó gőz- és petroleumeket. Világításhoz vagy gépek hajtásához szükséges villamosságot bármely távol-291 ságra elvezető dynamogépeket. 9280

Városi irodánk: IV., Ferencz-ter 2. szám.

Advertisement for SERAIL-ARCZKENŐCS, A legjobb arc-szépítőszer a SERAIL-ARCZKENŐCS, mely az arcot tisztítja, fehéríti és bárony puhává teszi. Minden ártalmas alkatrész nélkül! Serail-szappan } kitünő toletts szappanok } Serail-pouder. Kiváló finom arczpor bárom színen, fehér, rózsaszín és krémé. Egy doboz ára 1 korona. Serail-creme. Nappali használatra. Serail-szájvíz. A legjobb szájjíz. Főraktár: Budapesten, Török József gyógyszerterárhoz. 9625 Kapható továbbá a készítőnél: ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerterárhoz, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerterárhoz.

ESZMÉNYI KEBEL
 érhető el a Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel időmáinak szilárdságát biztosítja. Egy üvegecske ára használati utatissal együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 9619

Ha őszül a haja,
 használja a „Stella“-vizet
 (Hair Regenerator),
 mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza,
 Uvegeje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárban
 6 es. és k. Iraségy József főherceg udv. szállója,
 Budapest, V., Sétány-utca, Szabadság-tér sarkán. 9620

Császárfürdő
 BUDAPESTEN 9675
 téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú. E kénesvízű gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME
 gyorsan és biztosan ható szer szepől, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rögön hat.
 Zsirtalan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt.
 Ára 1 korona.
 Készíti: **Gutori FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.
 Főraktár: Török József győgytárban Budapesten. A közönség megtévesztését célzó utánzatoktól óvakodjunk.

Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé.
 = Egy háziasszony se késlekedjék tovább ezt az egészséges és izletes kávévalt bevezetni.

Legjobban bebizonyított táplálék egészséges és gyomor-bélbeleg gyermekeknek.
Küfeke-féle
 gyermekekliisztje.
 Gyermekek kitünően fejlődnek tőle és nem szenvednek emésztési zavarokban.

HÖLGYEIM!
 Ne rendeljenek addig ruhakelméket, míg őszi és téli szövet-újításaim mintáit s nagy mosókelme mintakönyvem, a melyeket ingyen és bérmentve küldök, meg nem tekintették.
WEINER MÁTYÁS
 nőidivat áruháza,
 BUDAPEST, 9701
 VI. kerület, Andrassy-út 3.

PEMETEFUCUKORKA
 rekedség köhögés és hurut ellen.
 ÁRA 60 fillér

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,
 aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az
Első Kecskeméti Conservgyár
Kecskeméten. 9640
 Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kérem,
 tessék ingyen és bérmentesen kérni legjobb árjegyzéket gránát ékszerekről,
CHRUNA FERENCZ JÓZSEF cézegtől,
 Budapest, 9699
 IV. kerület, Kossuth Lajos-utca 13.

Szépség!
 Az összes szépségcsereket föltülműja a
Sirène-Crème. 9656
 Ártalmatlan szer szepől, májfolt, bőrhámlás, pör-senés, pattanás, bőrtakák, az arczbor vörössége, rovarok csípése és általában a bőr minden fájdalmas bántalma ellen; a ránczokat elsimítja. Tégely 3 korona. Hozzá a Sirène-Poudre fehér, rózsás és crème színben 3 korona és a Sirène-Crème-szappan 1 db 1 korona 20 fillér, egy doboz a 3 db 3 korona.
 Főraktár Budapesten: Török József gyógyszerár Király-utca 12 és
 Loeff Sándor illatszerész-nél, IV., Váci-utca 9.

SERRAVALLO 9597
CHINA-BORA VASSAL
 kitünő helyreállító szer gyöngök, vérszegénység és lábbadozók számára. Ajánlja és használja orvosi kitünőségeitől. 1200-nál több orvosi elismeréssel.
 Kitünő íz.
 Kiltintette több arany és ezüst díjmal.
 Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
 Kapható minden gyógyszerárban.
 Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

Restitutionsfluid
 Kwiszda-féle Restitutionsfluid.
 Cs és szab. mosóvíz lovak részére.
 1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállókban használatban van nagyobb munkánál elő-és utóerősítés, izommozgás, inak merevségénél stb., az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. Csak a lenni védjeggyel valódi. Kapható Auszr. — Magyarország valamennyi gyógyszerárban és gyógyszerkereskedésben. Főraktár: Kwiszda Ferencz Janos kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállók.

PÁRISI-KIÁLLITÁSON-KITÜNTETETT
ARCZSZÉPÍTŐ
KIRÁLYNŐ-CRÈME
 csodás hatása azonnal nyilvánul!
 Szepől, májfolt, bőrtisztatlanság nincs többé. Kisimítja a ránczokat s a bőrt a legkésőbb korig simán és üdén tartja. Egy tégely 1 korona 40 fillér.
Királynő-hőlgypor, egész világon mint legjobb hőlgypor, használva 3 szinben. 1 doboz 1 kor. 40 fill. **Királynő-szappan,** 1 db 1 K. Kapható mindenütt.
 Főraktár: **Temesváry J.** gyógyszerésznél Zomborban és **Török J.** gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12. 9976

STOMATIN
 száj- és fogápoló szerek
 A ki jó, egészséges, tiszta és fehér fogakat akar, használjon **STOMATIN-fogport, STOMATIN-fogpasztát vagy STOMATIN-fogpépet.**
 Ára 1 korona. Ára 1 korona. Ára 70 fillér.
 A ki azt akarja, hogy szája tiszta, szagtalan és üde legyen, használjon **STOMATIN-szájvizet és STOMATIN-szájizt (GACHOU).**
 Ára 1 korona. Ára 70 fillér. 9491
 Honi gyártmány. Kapható mindenütt, Budapesti főraktár: Török József és dr. Egger L. és J. urak gyógyszerárja.
 Szétküldési főraktár: **STOMATIN-GYÁR Zombor.**

Franklin-Társulat nyomdája, Budapesten, IV., Egyetem-utca 4. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG
 41. SZ. 1902. (49. ÉVFOLYAM.)
 SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.**
 BUDAPEST, OKTÓBER 12.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával együtt) egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** (a Világkrónikával) egész évre 16 korona, félévre 8. **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5. Kihirdési előfizetésekre a postaiilag meghatározott vittelj a csatlakozó.

MÁTYÁS KIRÁLY.
 A történet homályában még a nagy emberek egyéniségéhez is nehéz hozzáférni. Így Mátyás királyról, bár sok közvetlen szemlélője, krónikása, verselője volt, diplomata és nem diplomata sokat írt róla, nem tudunk annyit, a mennyi kellene arra, hogy egyfelől nagy egyéniségét egészen kidomborítsuk, másfelől egyszerű működésének irányát, eredményeit nemcsak politikai, közigazgatási, igazságszolgáltatási és katonai, de kulturális téren is, teljesen és hiven állítsuk össze. Gondolkodásának, cselekvésének fenköltését és nemességét egyes nyilatkozataiból, törvényeiből és intézkedéseiből, még inkább az anekdota- és mondatokból, mely kedvelt egyéniségét körülveszi, látjuk ugyan, de a kép, melyet *lelkéről* még ezek segítségével is alkothatunk, nagyon homályos. És ha korának tudósait elbájolta, költőit diadémuszokra ragadta, katonáinak imponált, diplomáciaiájában első tekintély volt, ha 1462., 1464., 1468., 1470., 1471., 1478. és 1486. évi nagyszabású törvényeit ismerjük is, az, mi minket még jobban érdekel: jelleme, a mennyiben nem csak ösmeretes cselekedetekben és törvényekben nyilvánul) és szellemi iránya, erkölcsi élete, felfogása, kulturális törekvése még kevesebb pozitív adat által világosítható meg. Ha 6 II. Pius pápának azt írja: «Emlékezetünkbe vessük a jó szolgálatokat, könnyen feledjük a szenvedett sérelmeket», és ehhez Zrínyi Miklós megjegyzését fűzzük: «Mátyásnak hirtelen volt haragja, de gyors a kegyelme», ez a két adat jellemének belsejét tárja fel és nemességét jobban jellemzi, mint egy könyv.
 Ha Tubero azt írja róla: «úgy feldiszíté építményekkel Magyarországot, hogy majdnem utolérte az építményekben igen gazdag Német-

MÁTYÁS KIRÁLY SZOBRA KOLOZSVÁRTON, FADRUSZ JÁNOSTÓL. Dunky ívrék fényképe.